

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Azərbaycan yenə
narkomafiyanın
hədəfində

yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1 oktyabr 2025-ci il Çərşənbə № 176 (8786) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**TDT-nin Qəbələ sammitində
mühüm qərarlar anonsu**

Türk Dövlətləri
Təşkilatı son beş ildə
öz fəaliyyətini ciddi
şəkildə gücləndirib,
bundan sonra...

yazısı səh.8-də

**Rusiya səfiri 102-ci baza
haqda nələrdə dedi?**

yazısı səh.5-də

**Bu məktəblərdə həftədə
37 saat dərs olacaq**

yazısı səh.3-də

**"Qarabağ"ın 6-cı
xal üçün 6-cı sınağı**

yazısı səh.13-də

**Ehtiyatdakı hərbiçilərin
təlimə çağırılma müddəti
niyə dəyişdirilir?**

yazısı səh.3-də

**Kremlin "yeni SSRİ"
arzusuna moldovan zərbəsi**

yazısı səh.9-də

**Paşinyan AŞ PA-da "Qafqaz
canişini" statusunda**

yazısı səh.6-də

**Rəsmi Bakı Trampın
sülh planını alqışlayır**

yazısı səh.9-də

Milliyə baş məşqçi təyin edilib

yazısı səh.13-də

**Gürcüstan azərbaycanlılara
qarşı niyə
ayrı-seçkilik etdi?**

yazısı səh.15-də

**Banqladeşlilər
Azərbaycandan iş istəyirlər**

yazısı səh.14-də

OKTYABRIN 7-DƏ AZƏRBAYCAN SƏRHƏDİNDƏ SAVAŞ XƏBƏRDARLIĞI?!

Beynəlxalq səviyyədə xəbərdarlıqlara görə, İrana növbəti
hücum an məsələsidir - Netanyahu'nun üç hədəfi

yazısı səh.4-də

"Putin NATO"sundan Bakıya təhdid

KTMT-nin hipersəs sistemlərdən, lazer silahlarından
istifadəni əsas sənədlərə daxil etməsi Azərbaycan
üçün hansı risklər yaradır?

yazısı səh.5-də

**"O getdi, biz
qaldıq..." -
Cabir İmanova
son vida**

yazısı səh.10-də

**Əhməd zadənin
həbsinə görə
onlar
İspaniyadan
qayıtdılar**

yazısı səh.11-də

**Bu ölkə də
Vardanyanı
mühakimə
etmək istəyir**

yazısı səh.7-də

Azərbaycan əleyhinə saxta xəbərlər yayan şəxs tutuldu

İspaniyada yaşayan və Azərbaycan əleyhinə saxta xəbərlər yayan şəxs Türkiyədə hava limanında saxlanılıb. Sentyabrın 28-də Tuqberk adlı istifadəçi Azərbaycan nümayəndə heyətinin BMT Baş Assambleyasında Prezident İlham Əliyevin çıxışını dinlədiyi fotosunu "Netanyahunun çıxışı zamanı çəkilmiş kadr" kimi təqdim edib.

O, həmçinin İsrail baş nazirinin çıxışı zamanı Azərbaycan nümayəndə heyətinin zalı tərk etmədiyini iddia edib. Altıyazıda isə Azərbaycanın İsrail üçün Türkiyəyə "xəyanət etdiyini" yazıb.

Sosial şəbəkə istifadəçiləri fotonu saxta hesab edərək, şikayətlərini və düzəliş şərhlərini əlavə ediblər. Yalan məlumat paylaşan şəxs dünən axşam saatlarında hava limanında saxlanılıb. O, ifadəsini verdikdən sonra İspaniyaya qayıdıb.

Həmin şəxs özünün X sosial media hesabında da bildirib ki, paylaşımın skrinşotları çəkib və onu təhqir edən hər kəsi məhkəməyə verəcək.

Bu gündən məktəb avtobusları layihəsi başlayır

Oktyabrın 1-dən Azərbaycanda məktəb avtobusları layihəsi başlayır. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev deyib ki, layihəyə oktyabrın 1-dən başlanılacaq: "Ümumilikdə bizim üçün də bu maraqlı layihədir. Biz də bu prosesi daha da

asanlaşdırmaqla bağlı müəyyən müzakirələr aparırıq ki, bu avtobusların xətlərə buraxılması daha sürətli olsun. Rəqəmsal inkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə bir yerdə işləyirik. Hazırda bu layihə 12 dövlət və özəl məktəbi əhatə edir. Hansı məktəblər tıxaca daha çox təsir edirsə, o məktəbləri cəlb etməyə çalışırıq. Amma bu, valideynlə həmin şirkət arasında olan münasibətlərdir. Bizim işimiz daha çox bunu mümkün etməkdir. Gələn aydan bu pilot səviyyədə tətbiq ediləcək. Amma 1200 uşaq da az deyil. Çünki bunların hamısı şəhərin mərkəzi məktəbləridir".

Manatının dövretmə sürəti azalıb

Bu il sentyabrın 1-nə Azərbaycanın milli valyutası - manatın dövretmə sürəti 3,38 bənd təşkil edib.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) xəbər verir ki, bu, avqustun 1-i ilə müqayisədə 0,01 bənd, ilin əvvəli ilə müqayisədə 0,07 bənd, ötən il sentyabrın 1-nə nisbətən isə 0,06 bənd azdır.

AMB-nin statistikasına əsasən, manatın dövretmə sürətinin son 20 il ərzində ən aşağı həddi 2015-ci ilin yanvar ayının yekununda, yəni son illərin ilk devalvasiyası ərəfəsində qeydə alınıb və 2,68 bənd təşkil edib. Bu göstəricinin ən yüksək həddi isə 2005-ci ildə (15,72 bənd) qeydə alınıb.

Yerdə güclü maqnit qasırğası başlayıb

Yer kürəsində son üç ayın ən güclü G3+ kateqoriyalı maqnit qasırğası başlayıb. Xəbəre görə, bu barədə Rusiya Elmlər Akademiyasının Kosmik Tədqiqatlar İnstitutunun Günəş Astronomiyası Laboratoriyasının rəhbəri Sergey Boqaçov "RIA Novosti" agentliyinə müsahibəsində bildirib.

"Geomagnit dalğalanmalarında kəskin artım qeydə alınır. Son ölçmələrə görə, geomagnit aktivlik indeksi Kp 7.33-ə yüksəlib ki, bu da 5 ballıq şkala üzrə G3+ maqnit qasırğasına uyğundur", - deyərək Boqaçov qeyd edib.

O əlavə edib ki, oxşar hal sonuncu dəfə bu il iyunun 1-də, birbaşa Günəş protuberansının Yer kürəsinə vurması zaman müşahidə edilib. O əlavə edib ki, günəş aktivliyinin artması Yərə yaxın kosmosda vəziyyəti xeyli çətinləşdirməkdə davam edir.

İtaliya Prezidenti Azərbaycanda

İtaliya Respublikasının Prezidenti Sercio Mattarella sentyabrın 30-da Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfərə gəlib.

Sercio Mattarellanı hava limanında Azərbaycanın baş nazirinin birinci müavini Yaqub Eyyubov, xarici işlər nazirinin müavini Fariz Rzayev və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Şəhidlər xiyabanı haqqında xüsusi qanun təklifi

"Xalqımız Şəhidlər Xiyabanını məzarlıq və kütləvi dəfn yeri deyil, qəhrəmanlığın ünvanı, milli kimliyin pasportu sayır. Bu sözləri Milli Məclisin son iclasında komitə sədri Zəhid Oruc bildirib. "Tətil dövründə Şəhidlər xiyabanında 3 əcnəbinin qeyri-etik davranışı, o cümlədən illərdir bir sıra işğal partiyası təmsilçilərinin milli yaddaş məkanlarını siyasi mübarizə meydanına çevirməsi Şəhidlər xiyabanları haqqında xüsusi qanunun qəbulunu zəruri edir. Qanun şəhidlərin xatirəsinin qorunması, ictimai davranış qaydaları, məmarlıq və abadlıq tələbləri, ziyarət mədəniyyəti və protokolları, elektron bələdçilik və təhlükəsizlik tədbirlərini əhatə edə bilər", - deyərək deputat bildirib.

Oktyabrın ilk gününün havası

Oktyabrın 1-də gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, Bakıda və Abşeron yarımadasında bəzi yerlərdə aralıq yağış yağacağı gözlənilir. Yarımadanın ayrı-ayrı yerlərində qısamüddətli leysan xarakterli olacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Axşam tədricən kəsiləcək. Güclü şimal-qərb küləyi axşama doğru mülayim şimal-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 15-17° isti, gündüz 17-19° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 762 mm cıva sütunundan 767 mm cıva sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət 70-80% olacaq.

Allahşükür Paşazadə ABS-yə gedir

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə oktyabrın 1-də Amerika Birləşmiş Ştatlarına səfərə yola düşür.

QMI-dən verilən məlumata görə, İsa Məsih sonuncu gün müqəddəsləri kilsəsinin icması və Stirlinq Fondunun dəvəti ilə Yuta ştatına səfər proqramına uyğun olaraq QMI sədri A.Paşazadə ştat rəhbərliyi ilə görüşlər keçirəcək, bir sıra tədbirlərdə iştirak edəcək.

ABS-yə səfəri çərçivəsində Şeyxülislam A.Paşazadənin Vaşinqtonda dinlərlə bağlı qurumlarda, habelə Senat və Konqres üzvləri ilə görüşləri nəzərdə tutulur. QMI sədrinin Nyu-Yorkda BMT rəsmiləri, "Dinlər Sülhü uğrunda" Təşkilatı və "Vicdana çağırış" Fondunun rəhbərləri və b. ilə görüşləri planlaşdırılır.

Nazir qalmaqallı prorektoru işdən çıxardı

Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun (ADHTİ) İnzibati işlər üzrə prorektoru İkrəm Həsənov işdən çıxarılıb.

"Qaynarinfo"-nun məlumatına görə, səhiyyə naziri Teymur Musayevin müvafiq əmri ilə Həsənov İkrəm Rəhim oğlu vəzifəsindən azad olunub.

İkrəm Həsənovun işlədiyi dövrdə institutda ciddi pozuntular aşkarlandığı da deyilir. Onun adı mətbuatda müxtəlif qalmaqallarda hallanıb.

Teymur Musayevin digər əmri ilə Süleymanov Rəyal Süleyman oğlu ADHTİ-nin İnzibati işlər üzrə prorektoru təyin edilib.

Qeyd edək ki, Rəyal Süleymanov 2008-ci ildən SOCAR-da müxtəlif vəzifələrdə çalışıb və 2020-ci ildən "Azəriqaz" İstehsalat Birliyiində Hüquq şöbəsinin rəisi işləyib.

Bundan əvvəl, institutda Adilə Cəlal qızı Rzayeva Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Təlim-tərbiyə işləri üzrə, Rəfət Akif oğlu Hüseynli isə Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektor təyin olunub.

Əməkdar mədəniyyət işçisi komaya düşdü

Füzuli Dövlət Dram Teatrının direktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi Vaqif Vəliyevin səhhəti kəskin pəssalayıb.

Bu barədə "Unikal"a onun oğlu, jurnalist Səbuhi Vaqif oğlu məlumat verib. O bildirib ki, atası gecə saatlarında komaya düşüb və Bakıda klinikaların birində süni nəfəs aparatına qoşulub. Qeyd edib ki, 67 yaşlı V.Vəliyevin komadan ayılması üçün müalicə tədbirləri davam etdirilir.

Bakı, Sumqayıt, Siyəzən Gəncə, Beyləqan, Şəki, Xaçmaz, Quba, Goranboy, İmişli, Sabirabad, Neftçala və Lənkəran şəhərlərində seçilmiş ümumtəhsil müəssisələrində yeni təmayül tədris modelinə start verilib. Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktor müavini Vəfa Yaqublu bildirib ki, şagirdlər, məsələn, fizika fənnini 10-cu sinif materialı əsasında öyrənməyə başlamazdan əvvəl həmin fənnin aşağı siniflərdə keçilmiş məzmununu təkrarlayıb möhkəmləndirirlər. V.Yaqublu bildirib ki, dərslərin keçirilməsində xüsusi bir yenilik gözlənilmir. “Lakin nəzərə alsaq ki, bu siniflərdə tədrisə sertifikatıya bəli yüksək olan, akademik bilikləri və metodiki ustalığı ilə seçilən müəllimlər cəlb edilmişdir, əlbəttə ki, onlar öyrənmə prosesini daha səmərəli təşkil edəcəklər”.

Müsbət tərəflərdən biri də odur ki, layihəyə yalnız sertifikatı minimum 51 bal, MIQ imtahanında 81 bal toplamış və azı 3 il iş təcrübəsi olan müəllimlərin cəlb olunması tədris keyfiyyətinə zəmanət yaradır. Bu seçim mexanizmi zəif hazırlıqlı müəllimlərin prosesdən kənarda qalmasına səbəb olsa da,

cək, məktəbi valideyn və şagird üçün daha cəlbedici edəcək: “Elm və Təhsil Nazirliyinin bu təşəbbüsü həm idarəetmədə keyfiyyətə yanaşmasının, həm də pedaqoji prosesdə yenilikçi baxışın nümunəsidir. Nazirliyin bu istiqamətdə atdığı addımlar həm valideynlərin yükünü azaldacaq, həm də şagirdlə-

Ehtiyatdakı hərbiçilərin təlimə çağırılma müddəti niyə dəyişdirilir?

Ekspert: “Ordunun daim hazırlıqlı vəziyyətdə olması üçün belə qərar verilib”

Ehtiyatda olan hərbi vəzifəliyərin hərbi təlim toplanışlarına çağırılması müddətləri dəyişdirilir. Bununla bağlı “Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” və “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” qanunlara dəyişiklik təklif edilir. Qanun layihəsi Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsində müzakirə edilib. Layihəyə görə, birinci dərəcəli ehtiyatda olan hərbi vəzifəliyərin hər dəfə 1 ayadək müddətə on dəfəyədək hərbi təlim toplanışlarına çağırılması nəzərdə tutulur. Bununla yanaşı, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ehtiyatına keçirilmiş hərbi vəzifəliyərin hər dəfə 2 ayadək müddətə beş dəfəyədək hərbi təlim toplanışlarına çağırılması təklif edilir.

Qeyd edək ki, qüvvədə olan qanuna əsasən, birinci dərəcəli ehtiyatda olanlar - hər dəfə 2 ayadək müddətə beş dəfəyədək, müvafiq icra hakimiyyəti orqanında həqiqi hərbi xidmətdən ehtiyata buraxılmış və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ehtiyatına keçirilmiş hərbi vəzifəliyə isə hər dəfə 2 ayadək müddətə on dəfəyədək hərbi təlim toplanışlarına çağırılabilir.

Azərbaycanda gizir və miçmanlar üçün ehtiyatda olmağın yaş həddi artırılır. Sənədə əsasən, gizir və miçmanlar üçün ehtiyatda olmağın yaş hədlərinin ayrıca səthdə müəyyən edilməsi, birinci dərəcə ehtiyatda olan gizir və miçmanlar üçün ehtiyatda olmanın yaş həddinin 35 yaş, ikinci dərəcə ehtiyatda olan gizir və miçmanlar üçün 45 yaş və üçüncü dərəcə ehtiyatda olan gizir və miçmanlar üçün isə 55 yaş olması təklif edilir. Hərbi qulluqçu hazırlayan xüsusi təyinatlı orta ixtisas təhsili müəssisələrini, habelə xarici ölkələrin analoji orta ixtisas təhsili müəssisələrini bitirmiş gizir və miçmanların dinc dövrdə həqiqi hərbi xidmətdə olma müddətinin 10 il müəyyən edilməsi təklif edilir. Qeyd edək ki, qüvvədə olan qanuna əsasən, üçüncü dərəcə ehtiyatda olan gizir və miçmanlar üçün yaş həddi 50 idi.

Hərbi ekspert Telman Qasımov mövzunu “Yeni Müsavat”a şərh edib. Onun sözlərinə görə, regionumuz elə bir pozisiyadadır ki, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri daim ayıq-sayıq olmalı, bilik və bacarıqları daim nəzarət altında inkişaf etdirilməlidir: “Bir aylıq təlim də az müddət hesab olunmur. Birinci dərəcəli zabitlər olsa, bir ay o qədər də böyük müddət deyil. Qonşu dövlətlərlə münasibətlər arzuolunan səviyyədə olmadığı üçün regiondakı vəziyyət aydındır. Görünür, buna görə də ordunun daim hazırlıqlı vəziyyətdə olması üçün belə bir qərar verilib. Ali zabir heyəti ilə yanaşı, gizir və MAXE-lər müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının nəzarətində olan qüvvələrdir. Hesab edirəm ki, sözügedən dəyişikliklərin parlamentdə qəbul olunması məqsədəuyğun olar. Ali dərəcəli zabitlər yox, orta və aşağı təbəqədən olan hərbiçilərin bacarıqlarının daha da inkişaf etdirilməsi üçün bu çox yaxşı olar. Fikrimcə, təlimlər NATO qaydalarına uyğun keçiriləcək. Postsovet dövründən qalan qanunlar getdikcə funksionallığını itirir. Daha da təkmilləşmiş, yeni beynəlxalq standartlara uyğun gələn qaydalarla təlimlər keçiriləcək. Görünür, digər sahələrdə olduğu kimi, təlimlərlə bağlı da ciddi addımlar atılır. Əslində Azərbaycan Silahlı Qüvvələri il ərzində həm respublika daxilində, həm də respublika sərhədlərindən kənarda 10-15 dəfə böyükmiqyaslı təlimlərdə iştirak edir. Görünən odur ki, dəyişikliklərə ehtiyac var”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

Bu məktəblərdə həftədə 37 saat dərs olacaq

Kamran Əsədov: “Bu layihə repetitorluğun təsirini zəiflədəcək, valideynin xərclərini azaldacaq”

Agentlik rəsmisi bildirib ki, dərslər günün birinci yarısında keçirilir: “Tədris planı bu siniflər üçün dövlət standartının yol verdiyi maksimum dərs saati əsasında qurulub: həftədə 37 saat. Sual yaranı bilər ki, bu az deyilmi? 37 saat müəllimin rəhbərliyi ilə öyrənmə üçündür. Bundan sonra şagirdlərin kiçik qruplarda və ya fərdi şəkildə ev tapşırıqlarını etməsi də öyrənmə vaxtını çoxaldır”. **Şagirdlərin həmin siniflərə hansı şərtlər çərçivəsində qəbul edilməsinə gəlince, o bildirib ki, birinci şərt ümumi orta təhsil səviyyəsini bitirmək barədə attestatın olmasıdır:** “Şagird qəbulu “Təhsil Mərkəzləşdirilmiş İnformasiya Sistemi”nin müvafiq altsistemi vasitəsilə həyata keçirilir. Bu zaman sinif komplekslərinin formalaşdırılması üçün minimum şagird sayı və təmayül istiqamətləri nəzərə alınır. Qəbul prosesi ümumi orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanının nəticələrinə əsasən, müraciət edənlərin topladıqları balların azalan ardıcılıqla sıralanması yolu ilə və məktəbdə yer sayı nəzərə alınmaqla aparılır. Eyni bal toplamış namizədlər arasında seçim təmayül fənləri üzrə onların buraxılış sinfinin yekun (ilgili) qiymətlərinin orta balına əsasən aparılır”.

Onun sözlərinə görə, bura sertifikatıya bəli yüksək olan müəllimlər cəlb edilib: “Həm də bu şəxslərin iş təcrübəsi və metodiki bilikləri onlarda mövzunu daha səmərəli üsullarla öyrətmək şəraitini yaradır. Burada onu da deməliyə ki, yalnız səmərəli üsullar deyil, üsulların müxtəlifliyi də şəraitli müəllimin silahıdır”.

Təhsil mütəxəssisi Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışib. Mütəxəssisin fikrincə, yeni təmayül tədris modelinin tətbiqi Azərbaycan təhsil sis-

temində mühüm mərhələdir və bu layihə təhlil baxımından həm sosial, həm pedaqoji, həm də iqtisadi nəticələr doğuracaq: ““Təhsil haqqında” Qanunun 13-cü maddəsində “ümumtəhsil məktəblərinin əsas vəzifəsi şagirdlərin əsas bilik və maraqlarına uyğun bilik və bacarıqların formalaşdırılması” qeyd olunur ki, yeni model bu prinsipə tam uyğundur. Həftəlik 37 saatlıq dərs yükünün müəyyənləşdirilməsi, təmayülləşmənin gücləndirilməsi və yalnız yüksək nəticə göstərmiş müəllimlərin prosesə cəlb olunması təhsildə keyfiyyətin artırılmasına yönəlmiş strateji addımdır. Statistik göstəricilər göstərir ki, hazırda ümumtəhsil məktəblərinin yuxarı sinif şagirdlərinin əksəriyyəti repetitor xidmətindən istifadə edir. Təhsil Xidmətləri Araşdırma və Təhlil Mərkəzinin 2024-cü il hesabatına görə, abituriyentlərin 70 faizdən çoxu ən azı bir fənn üzrə repetitora müraciət edib. Bu isə valideynlər üçün əlavə maliyyə yükü yaradır. Yeni modelin tətbiqi ilə məktəbin özündə təmayül dərslərinin artırılması şagirdləri repetitordan asılılıqdan azad edə bilər. Bu, həm valideynin pul xərclərini azaldacaq, həm də uşaqların məktəbə marağını yüksəldəcək.

ümumi nəticədə şagirdlərin peşəkar pedaqoqlardan bilik alması təmin ediləcək. Bununla yanaşı, müəllimlər öz üzərində işləməyə məcbur olur ki, bu da tədrisin davamlı inkişafına gətirib çıxarır. Mənfəət tərəfləri kimi şagirdlərin həftəlik dərs yükünün artması göstərilə bilər. Əgər dərs prosesində metodiki yanaşma yenilənməyə, 37 saatlıq dərs uşaqlar üçün əlavə yorğunluq yarada bilər. Buna görə də tədris yalnız saatların çoxluğu ilə deyil, müasir metodologiyalar, layihə əsaslı təlim və interaktiv dərs modelləri ilə zənginləşdirilməlidir. Əks halda, əlavə saatlar keyfiyyətli nəticə verməyə bilər.

Yeni modelin tətbiqi şagirdlərin asudə vaxtına da təsir edəcək. Əlavə saatlarla yanaşı məktəbdə dərs yükünün balanslı təşkili, bədən tərbiyəsi, incəsənət, texnologiya və STEAM fənlərinə diqqət onların inkişafına şərait yaradacaq. Bu isə təkcə akademik deyil, həm də sosial-emotional bacarıqların formalaşmasına xidmət edəcək”.

Kamran Əsədov həmçinin qeyd edib ki, layihə təhsildə təmayülləşmənin real şəkildə həyata keçirilməsinə imkan verəcək, repetitorluğun təsirini zəiflədə-

rin inkişafına yeni imkanlar açacaq. Bu səbəbdən layihə Azərbaycan təhsilində səmərəli islahatlardan biri kimi qiymətləndirilə bilər. Layihənin bölgələr üzrə tətbiqi nəticələrinə nəzər saldıqda, Bakıda və Sumqayıtda şagird sıxlığı nəzərə alınaraq bu modelin repetitor bazasına ciddi təsir göstərəcəyi proqnozlaşdırılır. Böyük şəhərlərdə valideynlərin əlavə xərcləri azalacaq və məktəbin nüfuzu yüksələcək. Gəncə və Lənkəran kimi regionlarda isə təmayül dərslərinin artırılması şagirdlərin öz bölgələrində ali təhsilə daha yaxşı hazırlaşmasına şərait yaradacaq. Siyəzən, Xaçmaz, Neftçala, Sabirabad və İmişli kimi rayonlarda layihə məktəbəqədər və orta təhsil imkanlarının balanslaşdırılmasına kömək edəcək, çünki burada repetitor xidmətləri daha az əlçatan idi. Şəki və Quba kimi mərkəzlərdə isə bu model şagirdlərin həm asudə vaxtını səmərəli dəyərləndirməsinə, həm də kənd-məktəb fərqi azalmasına səbəb olacaq. Bu yanaşma nəticəsində bölgələr arasında təhsil keyfiyyəti fərqlərinin azalacağı və bərabər imkanların formalaşacağı gözlənilir”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

İsrailin oktyabrın 7-də, HƏMAS-ın hücumunun 2-ci ildönümündə İrana zərbə endirəcəyi haqda iddialar ciddiləşir. İsrailin İrana hücum tarixinin məhz oktyabrın 7-də, yeni 2023-cü ildə HƏMAS-ın İsrail ərazisinə qəfil hücumunun 2 ilinin tamam olduğu günə təyin olunması Tel-Əviv hökuməti tərəfindən HƏMAS-ın hücumuna diqqət çəkmək və bu zərbənin arxasında İranın dayandığını göstərmək üçün seçilə bilər.

Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrov da BMT-dəki açıqlamasında İrana qarşı yeni hücum təhlükəsi ilə bağlı xəbərdarlıq edib. "İrana qarşı yeni zərbələr təhlükəsi davam edir. Bəzi mənbələrin verdiyi məlumata görə, zərbələr praktiki müstəvidə də müzakirə olunur. Bütün bunlar həm hərbi təhdidlər, həm də İranı iqtisadi cəhətdən boğmağa yönəlmiş tədbirlər kimi koordinasiya şəkildə həyata keçirilir", - Lavrov deyib.

"İran İsrailin hücumuna qarşı hazırlıqlıdır". Bunu isə İranın Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi Əli Laricani jurnalistin İsrailin İrana hücum ehtimalı ilə bağlı sualına cavabında deyib. "Biz bütün vəziyyətlərə hazırıq, amma israililərin ağılsız hərəkət edəcəyini düşünmürəm. Lakin İrana hücum etsələr, biz qətiyyətlə cavab verəcəyik", - o bildirib.

İsrailin İrana hücumu ilə başlamış iyulda 12 günlük müharibədən sonra tezliklə növbəti qarşıdurmanın olması ilə bağlı proqnozlar yeni deyil. Rəsmi Tehran tərəfdən də bir neçə dəfə İsrailə növbəti müharibə barədə xəbərdarlıq olub. Hətta İranın ali dini lideri Ayətullah Əli Xamneyinin əhaliyə həzrlıq görməklə bağlı çağırışı müharibə ehtimalı ilə əlaqələndirənlər oldu. İran ali dini liderinin müşaviri, general Yəhya Rəhim Səfəvi İsrail və İran arasında növbəti müharibənin hər an başlaya biləcəyini deyib. Qərb mediasında gedən iddialara görə, İsrail növbəti müharibə üçün ABŞ-dən razılıq almağa çalışır. ABŞ Prezidenti isə hələlik - ən azı mediaya sizən məlumatlara görə - İsrailin İrana hücumuna razılıq vermir. Çünki yeni müharibə bir sıra risklər daşıyır. Növbəti İran-İsrail toqquşması daha uzunmüddətli və dağıdıcı ola bilər. Tramp isə uzunmüddətli müharibəyə razı deyil.

Digər tərəfdən, sonuncu toqquşma göstərdi ki, hərbi müdaxilə İranın içəridən parçalanmasına xidmət etmir, əksinə, daxili ictimai rəy hakimiyyət ətrafında daha çox birləşir. Nəhayət, Yaxın Şərqdə yeni bir genişmiqyaslı müharibə Trampın sülh quruculuğu çağırışları ilə ziddiy-

yət təşkil edir. Bu səbəbdən də Trampın hələlik Netanyahu-nun müharibə istəyinə müsbət cavab vermədiyi iddia olunur. Lakin İsrail və İrandan verilən açıqlamalar, Lavrovun da xəbərdarlığı onu göstərir ki, hər iki ölkə ciddi şəkildə növbəti qarşıdurma hazırlaşır.

Bes savaş xəbərdarlığını yerli ekspertlər necə qiymətləndirir? Azərbaycana hansı risklər yarana bilər?

Analitik Elxan Şahinoğlu görə, ABŞ və Avropa dövlətlərinin İrana sanksiyaların davam etdirməsi İsrailin cənub qonşumuza növbəti dəfə raket zərbələrini aktuallaşdırma bilər. Onun fikrincə, İsrail hökumətinin İranın nüvə çalışmalarını davam etdirdiyini bəhanə edərək bu ölkəyə yenidən zərbə vurmağı mümkündür: "Halbuki bu, problemin həlli deyil. Əksinə, İsrailin İrana hücumları bu ölkədə mühafizəkarların mövqeyini gücləndirir".

Onun bildirdiyinə görə, İran parlamentinin 71 üzvü müdafiə doktrinasına ciddi dəyişiklikləri tələb edib: "Onlar nüvə silahının yaradılması imkanlarının nəzərdən keçirilməsini istəyiblər. Beləliklə, İranın mühafizəkar deputatları nüvə silahı əldə edilməsini lazım bilirlər. Halbuki İran rəsmiləri və din xadimləri əvvəllər deyirdilər ki, nüvə silahı İslama ziddir. Qərbdə əvvəl də bu deyilənlərə inanmırdılar. Pakistan İslam Respublikasıdır, ancaq nüvə silahı var. İslam Respublikası olan İran da nüvə silahının əldə edilməsi barədə planlar qurur".

Ekspertin fikrincə, Qərbdə prezident Məsud Pezeşkiyanın "biz nüvə silahı əldə etmək istəmirik" çağırışlarına inanmırlar, çünki İranda bununla bağlı qərarı başqaları verir.

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz da bu qənaətdədir ki, II İran-İsrail savaşının tarixi aralığına daxil olmuşuq. Təhlilçi İranın hər an vurulmasını gözləyir:

"27 sentyabr 2025-ci il tarixində gecə saatlarında İranın nüvə proqramı ilə bağlı Tehran və Qərb dövlətləri arasında danışıqların dala-daləndirilməsinin ardından son 10 ildə ilk dəfə BMT-nin İrana qarşı hərtərəfli sanksiyaları bərpa edilib.

Oktyabrın 7-də Azərbaycan sərhədində savaş xəbərdarlığı?!

Beynəlxalq səviyyədə xəbərdarlıqlara görə, İrana növbəti hücum an məsələsidir - Netanyahu-nun üç hədəfi

İranın nüvə proqramı ilə bağlı əməliyyatları qadağan edən sanksiyalar iki gün əvvəl Nyu-York vaxtı ilə saat 20:00-da avtomatik olaraq qüvvəyə minib. Qərb dövlətlərinin bu addımına İranın maliyyə bazarı da ilk reaksiyalarını verib. Məlumat görə, BMT sanksiyalarının bərpasından dərhal sonra İran rialı dollar qarşısında tarixinin ən aşağı səviyyəsinə enib. Qara bazarda 1 dollar 1.12 milyon riala satılıb. Maliyyə bazarının sanksiyaların bərpa olunmasına operativ reaksiyası ondan xəbər verir ki, iranlılar da yaxın günlərdə nə ilə üzləşəcəklərinin fərqindədir. Dərd burasındadır ki, İran təkə iqtisadi sanksiyalara məruz qalmayacaq. Bu yay 12 günlük İsrail-İran savaşına silah çatışmazlığı səbəbindən ara verən Təl-Əvivin İrana hücumunun yenidən başlaması da istisna edilmir.

Ekspert daha əvvəl bu ehtimalı irəli sürdüyünü, hətta tarix açıqladığını yada salıb: "28 sentyabr 2025-ci ildən 2026-cı ilin may ayına qədər demişdim. Zaman aralığının başlanğıc

nöqtəsi tamam oldu. Netanyahu öz himayədarı Trampı İrana hücumu həvəsləndirməyə çalışacaq. Trampı İran məsələsində yola gətirmək üçün isə böyük təkəne ehtiyac yoxdur. Əsas məsələ Avropa üçlüsünü yola gətirmək idi və onlar avqustun 28-də BMT-yə müraciət edərək razılıqlarını vermişdilər. Bundan sonraya isə sadəcə Trampın "beynəlxalq sifarişi" nəzərə alıb düyməyə basmağı qalır".

Siyasi şərhçinin fikrincə, İrana hücum planında üç məqsəd var: "İsrailin 12 günlük müharibədə qarşısına qoyduğu hədəfləri reallaşdırma, xüsusilə də İranın nüvə proqramını tamamilə sıradan çıxara bilməməsi; hazırda azlıq hökumətinə rəhbərlik edən Netanyahu-nun oktyabrın 27-nə qədər uğur hekayəsi yaradaraq öz legitimliyini bərpa arzusu; Oded Yinon planına əsasən, Yaxın Şərqin son qalası olan və Quma bağlı proksi qüvvələrinin baş qərargahı sayılan İranı tamamilə sıradan çıxararaq "müqavimət oxu"nu qırmaq".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Türkiyəli deputat İsrailə görə Azərbaycana hücumları pislədi

Son aylarda Türkiyənin bəzi media qurumlarında və sosial media hesablarında Azərbaycana qarşı saxta və təhrif olunmuş xəbərlərin sayı artmaqdadır. Xüsusilə islamçıların nəzarətində olan media orqanlarında, məsələn, "Yeni Akit" kimi nəşrlərdə aparılan bu kampaniyalar Azərbaycan-İsrail münasibətləri üzərindən qurulur.

Azərbaycanın dəfələrlə verdiyi rəsmi açıqlamalara və təkziblərə baxmayaraq, dezinformasiyaların tirajlanması davam edir. Hətta BMT-nin 80-ci sessiyası çərçivəsində yayılan saxta fotolar buna bariz nümunədir: iddia edilirdi ki, Azərbaycan nümayəndə heyəti Netanyahu-nun çıxışını dinləyib və alqışlayıb. Halbuki BMT müzakirələri açıq şəkildə canlı yayımlanır, Azərbaycanın media nümayəndələri də prosesi yerində işıqlandırılar. Həminin gözü qarşısında baş verən bir tədbirə saxta foto montajları ilə "rəng qatmaq" yalnız kampaniyanın məqsədyönlü xarakterini göstərir.

Təəssüf ki, bu kampaniyaya "Hürriyyət" və "Sabah" kimi nüfuzlu qəzetlər də qoşulub. Azərbaycanın rəsmi qurumları dəfələrlə saxta xəbərləri təkzib etsə də, bəzi media qurumları yalan yaymağa davam edir. Türkiyə rəsmiləri məlumatları hələlik təkzib etməyib.

Modern.az məsələ ilə əlaqədar **Türkiyə Böyük Millət Məclisinin hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasından olan deputatı Şamil Ayrımla** əlaqə saxlayıb. O qeyd edib ki, Türkiyə ilə Azərbaycan arasında sağlam təməllərə dayanan qardaşlığı zədələməyi hədəfləyən bu cəhdlər qətiyyətlə məqsədinə çatmayacaq: "Son günlərdə ölkəmizə və Azərbaycana qarşı yönələn tənqidi fikirlər ictimaiyyətə yayılmaqdadır. Türkiyə ilə Azərbaycan arasında sağlam təməllərə dayanan qardaşlığı zədələməyi hədəfləyən bu cəhdlər qətiyyətlə məqsədinə çatmayacaq. Ortaq tarixi və adət-ənənələrimiz Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığının banisidir. Bu həmrəylik, sadəcə, keçmişdən gələn miras deyil, eləcə də gələcək nəsillə bu-raxılacaq ortaqlayihələrlə də güclənməkdədir. Həqiqətdən uzaq təbliğat cəhdləri bu qardaşlığı zəiflətməyəcək. Azərbaycan və Türkiyə "iki dövlət, bir millət" anlayışı əsasında həqiqəti müdafiə etməyə və birlikdə hərəkət etməyə davam edəcək".

Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı (KTMT) ilk dəfə olaraq yeni silah növlərinin, o cümlədən hipersəs sistemlərinin, lazer silahlarının və dronların istifadəsini tənzimləyən müddəaları əsas sənədlərinə daxil edəcək. KTMT-nin müdafiə və təhlükəsizlik məsələləri daimi komissiyasının rəhbəri Anatoli Vıborninin sözlərinə görə, oktyabrın 7-də Sankt-Peterburqda keçiriləcək toplantıda KTMT üzvlərinin bu texnologiyalardan istifadə etməklə birgə fəaliyyətinə dair “nümunəvi saziş”ə baxacaq.

“Yeni Müsavat” xatırladır ki, Rusiya, Ermənistan, Belarus, Tacikistan, Qazaxıstan və Qırğız Respublikasının daxil olduğu KTMT 1992-ci il mayın 15-də yaradılan hökumətlərə rəhbərliyi ittiqadır. Rusiyanın söz sahibi olduğu KTMT ni zəmanəsinə əsasən, üzv ölkələr hər hansı başqa bir hərbi ittiqaqa və ya ölkə qruplarına qoşula bilməz. İttiqaqxili əməkdaşlığı inkişaf etdirmək məqsədilə KTMT ölkələri hər il birgə hərbi təlimlər təşkil edir-

nahlandırdı. “Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı Ermənistanın təhlükəsizliyini təmin edə bilmir”, - Paşinyan sentyabrın 15-də belə deyib. Onun sözlərinə görə, əvvəlki dövrlərdə xarici təhlükəsizliyi təmin etmək üçün əsas vəsaitlər hərbi-siyasi ittiqaqlar və ordu hesab olunurdu, amma təcrübə göstərdi ki, bu yanaşma işləməyib: “Xüsusilə KTMT məsələsində üç dəfə uğursuzluq olub. KTMT Azərbaycanla eyni dərəcədə “qar-

“Putin NATO”sundan Bakıya yeni təhdid

KTMT-nin hipersəs sistemlərdən, lazer silahlarından istifadəni əsas sənədlərə daxil etməsi Azərbaycan üçün hansı risklər yaradır?

lər. Rusiyanın blokun digər üzvlərinə öz ərazilərində xarici dövlətlərə məxsus hərbi bazaların yerləşdirilməsinə veto qoymaq hüququ var. Üçüncü ölkəyə məxsus hərbi bazaların hər hansı KTMT üzvü olan dövlətdə yerləşdirilməsi üçün mütləq təşkilatın bütün üzvlərinin rəsmi razılığı olmalıdır.

Onu da deməli ki, Ermənistan bu dəfə də hərbi blokun irimiqyaslı tədbirlərində iştirakdan imtina edir. Nəhayət, bloku birtərəfli qayda-da tərk etməyə, qapını çırpıb getməyə cürəti çatmayan rəsmi İrəvanın qarşısını kəsən hüquqi prosedur da var. KTMT-dən çıxmağa blokun bütün üzvlərinin razılığı tələb olunur... Ermənistanın MDB-nin NATO-su hesab edilən KTMT-ni tərk etməyə cəyi çoxlarına bellidir. Ən azı ona görə ki, KTMT faktiki olaraq Rusiyanın diktəsi ilə yaranan və fəaliyyət göstərən təşkilatdır. Və onu tərk etmək üçün mütləq Kremlin razılığı olmalıdır ki, İrəvan bunu etmək iqtidarında deyil.

Bununla belə, ötən həftələrdə baş nazir Paşinyan yenə də KTMT-ni ittiham etdi, Azərbaycana “işləməkdə” gü-

daş ölkə” kimi yanaşmış və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyıb. Eyni yanaşmanı Ermənistan üçün görmək isə mümkün olmayıb”. **Baş nazir xatırladı ki, 2021-ci ilin mayında və 2022-ci ilin sentyabrında Ermənistan KTMT-yə müraciət edib:** “İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Ermənistan KTMT-yə hərbi dəstək üçün müraciət edib. Lakin KTMT Ermənistanın müraciətinə cavab verməyib”.

Bes KTMT-də yeni razılaşma bölgədə qüvvələr nisbətində necə təsir edə bilər, xüsusilə bu təşkilata üzv olmayan Azərbaycana?

“Yeni Müsavat”a mövzunu şərh edən **hərbi ekspert Ramil Məmmədli** KTMT-nin indi durğunluq dövrü yaşadığını düşünür. Onun fikrincə, blokun dominant ölkəsi münaqişə vəziyyətindədir, Orta Asiya ölkələri Türk Dövlətləri Təşkilatına maraq göstərir, Ermənistan isə fəaliyyətini “dondurub”. Bu mənada, hərbi təhlilçi KTMT-də perspektiv görmür.

R.Məmmədli belə şəraitdə təşkilatın işini dirçəldə biləcəyini də gözləmir: “Tə-

bii ki, ilk dəfə hipersəs sistemlərindən, lazer silahlarından istifadə yeni mərhələdir. Amma blok hələlik təlimlərdə onları sınaqdan keçirə bilər. Çünki KTMT hazırda heç bir qüvvə ilə eskalasiya vəziyyətində deyil. Onun varlığı da Rusiyadan asılıdır. Digər üzv dövlətlər təşkilatın yaşamasında maraqlı görünür. Yəni KTMT-nin vəziyyəti MDB ilə oxşarlıq təşkil edir”.

Azərbaycana gəldikdə, hərbi ekspert blokun bizim üçün təhdid elementlərini belə şərh edib: “KTMT-yə üzv ölkələrlə münasibətlər normaldır. Hazırda Rusiya ilə soyuqluğu nəzərə almasaq, hətta Ermənistanla da aramız yaxşılaşır. Belarus, Qazaxıstan, Qırğızıstan Azərbaycanla dost ölkələrdir. Onlar heç zaman əleyhimizə qərarların qəbulunda iştirak etməzlər. Artıq Ermənistanla da bir sülh sənədi var. Bu baxımdan, açıq təhdid yoxdur”.

R.Məmmədlinin sözlərinə görə, KTMT varsa, Azərbaycanla Türkiyənin imzaladığı Şuşa Bəyannaməsi də mövcuddur: “Bu, regional təhdidləri geri itələyən böyük qarantıyadır. Hər halda, KTMT

və ya üzv ölkələr NATO ölkəsi Türkiyə ilə üzleşmək istəməzlər. Başqa yandan, dediyim kimi, KTMT-də üzv ölkələrlə Azərbaycan və Türkiyə TDT-də birgədir. Ona görə də sözügedən blokun son addımları daha çox güc nümayiş etdirməyə hesablanıb”.

Hərbi ekspert hesab edir ki, Rusiya bu təşkilatı NATO-ya alternativ göstərə bilər, reallıq isə fərqlidir:

“Əslində hazırkı global qarşıdurmada Rusiya KTMT-yə üzv ölkələrin hərbi potensialından demək olar ki, istifadə etmir. Əksinə, Rusiyaya alyansla proksi savaşda dəstək verən KTMT üzvü olmayan Çin, İran, Şimali Koreya, Moskvanın üzv ölkələrlə daha çox iqtisadi əməkdaşlıqlarını vurğulamaq olar, nəinki hərbi sahədə. Ona görə də KTMT Qərblə rəqabətdə əsas güc mərkəzi kimi meydana çıxa bilməyib. Onun yeni texnologiyadan istifadəsi müasir dövrün çağırışları ola bilər, lakin NATO ilə mübarizə platforması ola bilməz”.

R.Məmmədlinin fikrincə, bundan sonra Rusiyanın təşkilatın imkanlarından necə istifadə edəcəyi

Rusiya səfiri 102-ci baza haqda nələr dedi?

“Rusiyanın xarici siyasətinin dəyişməz əsas prioritetlərindən biri Cənubi Qafqazda sülhün və sabitliyin möhkəmləndirilməsidir. Bu yanaşmaya uyğun olaraq, Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılmasına yönəlmiş istənilən səyləri dəstəkləyirik”.

“Teleqraf” xəbər verir ki, bunu Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopirkin yerli KİV-ə müsahibəsində deyib. Diplomət ölkəsinin “Tramp yolu” və ya Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məsələyə yanaşmasına da diqqət çəkib: “Tramp yolu” adlanan marşrutla bağlı Rusiyanın mövqeyi bu nəqliyyat layihəsinin necə həyata keçiriləcəyi barədə ətraflı məlumat əldə etdikdən sonra formalaşacaq. Bildiyimizə görə, iş yeni başlayır. Yük və sərnəşinlərin tranzit rejimləri və hərəkət təhlükəsizliyi ilə bağlı təfərrüatlar razılaşdırılmalıdır. Bölgədə nəqliyyat əlaqələrinin bərpası səyləri ikitərəfli sənədlər əsasında Ermənistanın Avrasiya İqtisadi Birliyinə üzvlüyü, eləcə də Ermənistan-İran sərhədində Rusiya sərhədçilərinin mövcudluğu ilə bağlı şəraitin nəzərə alınmasını tələb edəcək. Onu da əlavə etmək istərdim ki, Rusiya tərəfi həm erməni tərəfdaşları, həm digər maraqlı tərəflərlə, həm də İranla bu məsələlərlə bağlı məsləhətləşmələrə açıqdır”.

Kopirkin Rusiyanın Ermənistandakı hərbi bazasının çıxarılıb-çıxarılmayacağı ilə bağlı suala cavab olaraq bildirib ki, bu məsələ gündəmdə deyil və razılaşmaya uyğun olaraq, Rusiya Silahlı Qüvvələrinin bölmələri 2044-cü ilədək Ermənistanda qalmalıdır. Səfir iddia edib ki, Rusiyanı sıxışdırıb Cənubi Qafqazdan çıxarmaq mümkün deyil: “Rusiyanı Cənubi Qafqazdan ayırmaq kökündən boş bir işdir. Buna nə coğrafiya, nə ortaq tarix, nə də Rusiyanın Cənubi Qafqaz dövlətləri ilə çoxşaxəli əlaqələrinin genişliyi imkan verir. Buna rəğmən, bəzi xarici aktorlar bu cür absurd ideyalar səsləndirməklə, yalnız öz istəklərini və regional reallıqları zəif dərk etdiklərini ortaya qoyurlar”.

“Sosial şəbəkələr Putinlik deyil”

“Rusiya Prezidenti Vladimir Putin sosial şəbəkələrdə şəxsi səhifələr açmır, çünki bu, onluq deyil”. Bu barədə Rusiya liderinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

“Putin sosial şəbəkələrdən istifadə edir. O, şəxsi sosial şəbəkələr açmağı planlaşdırmır, çünki dəfələrlə dedi ki, bu, onluq deyil. Lakin bütün bunları təmin edən administrasiya var”, - Kremlin nümayəndəsi deyib.

Peskov qeyd edib ki, Kreml dövlət başçısının işi haqqında lazım olan bütün məlumatları paylaşır.

sual altındadır: “Çünki blok onsuz da özünü təsdiqləyə bilmir, Ukrayna müharibəsi Moskvanın strateji mövqelərinə təsir etməkdədir, Ermənistan iclaslarını, təlimlərini boykot edir, bu halda onun mövcudluğu formallıq daşıya bilər. Azərbaycanın isə Rusiya ilə münasibətləri tamamilə yaxşılaşmağa məhkumdur. Moskva da Bakı ilə əlaqələrin

getirdiyi siyasi-iqtisadi üstünlükləri qiymətləndirməli, soyuqluğa səbəb olan halları aradan qaldırmalıdır. Artıq təhdid ritorikası işləmir. Cənubi Qafqaz yeni dövrə daxil olub. Rusiya da bu həqiqətləri qəbul edərək hərbi doktrina deyil, iqtisadi doktrina ilə regiona gəlməlidir”.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Strasburqda Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) sessiyası öz işinə başlayıb. Məlumdur ki, Azərbaycan ötən ilin yanvarından, Gürcüstan isə bu ilin yanvarından AŞ PA-dakı fəaliyyətini dayandırıb. Hər iki ölkəyə qarşı irəli sürülmüş ittihamların motivi aşağı-yuxarı eynidir. Azərbaycanda insan haqlarının pozulması mövzusunda şərtlər irəli sürülüb. Avropa Şurası Gürcüstandan ötən ilin oktyabrında bu ölkədə keçirilmiş parlament seçkilərinin nəticələrinin ləğvini, qanunsuz aksiyalarda tutulanların azadlığa buraxılmasını, yeni parlament seçkilərinin keçirilməsini tələb etdiyi üçün Gürcüstan nümayəndə heyəti də fəaliyyətini dayandırmaq məcburiyyətində qalıb.

Azərbaycanla danışıqlarda heç bir irəliləyiş yoxdur, rəsmi Bakı quruma bağlı İnsan Haqları Məhkəməsinin qərarlarının icrası öhdəliyindən imtina edib, AŞ üzvlüyündən çıxmaq barədə qəra-

Amma bunları Azərbaycana qarşı qərəzli bəyanatları sıralayan Avropa Parlamenti də, AŞ PA mda görməzdən gəlir. Paşinyanın Strasburqa dəvəti də bunu göstərir. Amma o da həqiqətdir ki, indi AŞ

Paşinyan AŞ PA-da "Qafqaz canişini" statusunda

Azərbaycan və Gürcüstan nümayəndə heyətinin fəaliyyətini dayandıрмаğa məcbur olduğu qurumda Ermənistanın baş naziri hörmətli qonaq kimi qarşılır - ikili standartın beləsi...

BMT-də Azərbaycanın bəyanatı

Azərbaycan BMT-nin insan hüquqları orqanları və mexanizmləri ilə konstruktiv dialoq və əməkdaşlığa sadıq qaldığını bir daha təsdiq edib.

Teleqraf xəbər verir ki, bu, Azərbaycanın BMT İnsan Hüquqları Şurasında 5-ci gündəm maddəsinin müzakirəsi zamanı səsləndirilən bəyanatında öz əksini tapıb.

"Biz xüsusi prosedurların mandatını daşıyan şəxslərin işinə böyük əhəmiyyət veririk. Onların fəaliyyəti ciddi şəkildə mandatları çərçivəsində, beynəlxalq hüquqa, BMT Nizamnaməsinə, müvafiq qətnamələrə və Davranış Kodeksinə tam hörmətlə həyata keçirilməlidir. Üzv dövlətlərlə konstruktiv əməkdaşlıq vacibdir və dövlətlər tərəfindən təqdim edilən məlumatlar əməkdaşlıq ruhu ilə lazımi şəkildə nəzərə alınmalıdır", - bəyanatda qeyd olunub.

Diqqətə çatdırılıb ki, Azərbaycan insan hüquqları mexanizmləri ilə həqiqi dialoqun daha yaxşı anlaşmanı təşviq edər və sistemin effektivliyini gücləndirə biləcəyinə inanır: "Biz insan hüquqlarının təşviqi və müdafiəsi üçün daha geniş səylərimizin bir hissəsi kimi BMT-nin insan hüquqları mexanizmləri ilə fəal şəkildə əməkdaşlığa davam edəcəyik".

"Birləşmiş Millətlər Təşkilatının səkkiz dekadasını nəzərdən keçirərək insan hüquqları mexanizmlərinin effektiv, şəffaf və siyasiləşmədən və ikili standartlardan azad olmasını təmin etmək üçün səylərimizi artırmalıyıq, bununla da dünyada insan hüquqlarının təşviqi və müdafiəsinə kollektiv öhdəliyimizi irəli aparmalıyıq", - bəyanatda bildirilib.

Səfirlikdən "fake-news"lara münasibət

Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı münasibətləri həm daxili, həm də xarici qüvvələr pozmağa çalışır. Bu sözləri Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinin mətbuat müşaviri Alptekin Cihangir İşbilir son günlər Türkiyənin bəzi media orqanlarında Azərbaycana qarşı dezinformasiya xarakterli ("fake-news") məlumatların yayılmasına münasibət bildirərkən deyib.

"Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı münasibətləri pozmağa çalışan həm daxili, həm də xarici qüvvələr var. Biz bunlara qarşı bərabər mübarizə aparmalıyıq. Sosial şəbəkə üzərindən aparılan bu kimi kampaniyalara ciddi yanaşmağın tərəfdarıyam", - müşavir qeyd edib.

da yer alıb. Həmin dövrdə Azərbaycanın Rusiyaya qarşı sanksiyalara qoşulmaması da ciddi narahatlıq yaradırdı. O dövrdə ABŞ-də prezident Co Bayden idi. Azərbaycan hər zaman beynəlxalq qurumlarda təmsil olunmağa və ikitərəfli əməkdaşlığa üstünlük verib. Ancaq görəndə ki, dövlət və milli maraqlarımıza təhdid var, qərəz var, o zaman cənab Prezident İlham Əliyev çox doğru qərarlar qəbul edir. Həç bir qu-

rı da istisna etməyib. Gürcüstanla bağlı son gelişmə isə budur ki, Strasburq ölkəni AŞ-dən çıxarmaqla hədələyir. Gürcüstanı və Azərbaycanı anti-Rusiya sanksiyalarına qoşa bilməyən Avropa institutları həm də bu "sözə-baxmazlığa" görə hər iki Qafqaz ölkəsini cəzalandırıb, halbuki Rusiyanın bu sanksiyalardan yayınmasına kömək edən Ermənistan milyonlar qazandı, qazanmaqda da davam edir. Demək, Fransada yerləşən AŞ PA-da erməni lobbisinin güclü mövqeləri qalmaqdadır. Belli olub ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Strasburqa gedib. Səfər çərçivəsində AŞ PA sədri Teodoros Russopulos, Avropa Şurasının baş katibi Alain Berset, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin sədri Matias Guillaumard, eləcə də Avropa Şurasının insan hüquqları üzrə komissarı Maykl O'Flaherti ilə görüşlər keçirib. Paşinyanın AŞ PA-da çıxışı da nəzərdə tutulub.

Azərbaycan və Ermənistan 2001-ci ilin 25 yanvarında Avropa Şurasına üzv qəbul edilib. Qonşu ölkənin 20 faiz ərazisini işğal edən Ermənistanın bu quruma üzv qəbul edilməsi əlbəttə ki, Avropa dəyərlərinə, konvensiyalara, eləcə də insan hüquqlarına zidd addım idi. Paşinyanın hakimiyyəti illərində Ermənistanda demokratik vəziyyət yalnız "kağız üzərində" irəliləyib, müxalifət institutu kifayət qədər zəiflədilib.

PA-da Cənubi Qafqazda səsvermə hüququ qalan Ermənistanıdır.

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bütün bunların kökündə Azərbaycana qarşı ikili standartların dayandığını bildirdi: "Azərbaycanın və Gürcüstanın AŞ PA-dakı fəaliyyətini dayandırmaq məcburiyyətində qalması əslində Avropa institutlarının ikili standartlarının nəticəsidir. Çünki bu təşkilat region ölkələrinə münasibətdə seçici yanaşma tətbiq edir, Ermənistanın işğalçılıq siyasətini, insan haqlarının kobud şəkildə pozulmasını, demokratiyanın yalnız formal çərçivədə qalmasını görməzdən gəlir.

Strasburqa Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın dəvət olunması, onun müxtəlif görüşlər keçirməsi və AŞ PA-da çıxış etməsi əslində Avropa institutlarının Cənubi Qafqazda hansı xətt üzrə mövqe qazanmaq istəyinin bariz nümunəsidir. Halbuki Ermənistan illərlə Azərbaycanın ərazilərini işğal edib, yüz minlərlə insanı öz doğma torpaqlarından didərgin salıb, soyqırımlar həyata keçirib. Belə bir dövlətin Avropa Şurasına üzv qəbul edilməsi vaxtilə ciddi yanlışlıq idi, bu gün isə Paşinyanın legitimləşdirilməsi Avropa dəyərlərinin tam inkarı deməkdir. Azərbaycanın mövqeyi birmənalıdır. Biz heç vaxt ikili standartlara, qərəzli yanaşmalara boyun əyməyəcəyik. Dövlətimizin xarici siyasət kursu müs-

təqillik, suverenlik, milli maraqlar, prioritetləri isə Türk Dövlətləri ailəsinə inteqrasiya, oranın isə ki, qurumda əsas söz sahibini Fransadır. Fransa da 2020-ci il Vətən müharibəsindən, Qarabağ və ətraf rayonları işğaldan azad etdikdən sonra həyasızcasına Azərbaycanın üzərinə gəldi. Təbii ki, işğalçı Ermənistanı görə, özü də utanmadan, beynəlxalq hüquqa əhəmiyyət vermədən. Bilirlik ki, dünyada ən güclü erməni diasporu və lobbiciliyi Fransada yerləşir. Paşinyanın əsas dayağı Fransadır. Paşinyan məhz Qərbin maliyyə dəstəyi ilə hakimiyyətə gətirilib. Onun bu gün hakimiyyətdə qalmasına da əsas Qərb dairələri dəstək verir. Paşinyan hakimiyyətə gələn kimi dərhal qısa məqsədlə vaxtilə onu həbs etdirmiş keçmiş prezident Köçəryanı, bir neçə generalı, partiya sədrilərini, millət vəkllərini həbs etdirdi. Düzdür, sonradan Rusiya prezidentinin müdaxiləsi ilə Köçəryan ev dustaqlığına buraxıldı, ancaq digərleri həbsdə qaldı. Mətbuat və vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələrinə, blogerlərə cinayət işi açıldı, həbs edildi. Ancaq bəlli səbəbdən AŞ PA Ermənistanı baş verənlərlə bağlı hər hansı qərar qəbul etmədi, insan hüquqlarının kütləvi pozulmasını, siyasi düşüncələrə görə həbs olunanları "görməzdən" gəldi. Çox təəssüf ki, bu cür qurumlar Qərbin, ABŞ-nin və bəzi dairələrin əlində alətə çevriliblər. Lazım olan zaman həmin ölkələrə qarşı təzyiq rolunu oynayırlar. Əlbəttə ki, bu məsələdə Rusiya faktoru

ƏHD Partiyasının baş katibi, politoloq Niyaməddin Orduxanlı hesab edir ki, AŞ PA ölkəmizə qarşı qərəzli mövqeyindən əl çəksə, o zaman yenidən təmsilçilik barədə düşünmək olar: "Azərbaycan haqlı olaraq Avropa

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

“EU Reporter” saytında ukraynalı politoloq Taras Kuzionun Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin sülh və bəşəriyyət əleyhinə cinayətlərdə, hərbi cinayətlərdə, terrorizmdə, terrorçuluğun maliyyələşdirilməsində və digər ağır cinayətlərdə ittiham olunan Ermənistan vətəndaşı Ruben Vardanyanın cinayət mühakiməsinə həsr olunmuş məqaləsi dərc olunub (Mənbə caliber.az). Həmin yazıda müəllif qeyd edir ki, “Putin pul kisəsi” ləqəbli şəxs Rusiyanın ukraynalılara qarşı müharibəsini dəstəklədiyinə görə Ukrayna tərəfindən sanksiyaya məruz qalıb, onun hərbi şirkəti isə Rusiya tərəfindən ABŞ, Böyük Britaniyaya hərbi texnika və hərbi texnika tədarükü üçün sanksiyaya məruz qalıb. “İndi təsəvvür edin ki, həmin oliqarx sonradan saxta qurumun ərazisində 30 ildən artıq fəaliyyət göstərən hökumətin üzvü kimi Azərbaycan tərəfindən həbs edilib. ABŞ və Avropa niyə onun mühakimə olunmasını alqışlamır?”, - deyərək müəllif haqlı olaraq sual edir.

Ruben Vardanyanın Qarabağa göndərilməsinin Kremlin planı olduğu nu vurğulayan müəllif yazır: “Təxminən 30 il əvvəl Ermənistan Azərbaycanın suveren ərazisinin beşdə birini işğal edərək, uydurma marionet “dövlət” yaradıb. Sürətlə 2022-ci ilə doğru Kreml öz maraqlarını qorumaq ümidi ilə oliqarx Vardanyanı Qarabağa göndərdi. Vardanyan bu missiya üçün çox uyğun idi, çünki o, 1990-cı illərdə Rusiyada öz biznes imperiyasını qurmuşdu və milyardlarla vəsaiti Kremlin iqtisadi sistemine sadıqlığına borclu idi. Rusiya kəşfiyyat orqanları Vardanyanın kompromat şəklində korrupsiya fəaliyyəti ilə bağlı sübutlar toplayıb, onu öz iş-bazlarına çeviriblər. Vardanyan Ermənistandakı rusiyyalı müxalifətə də sərfəli idi, onlar ona qərbyönlü Nikol Paşinyanı aradan qaldırmaq üçün alət kimi baxırdılar. Vardanyan ABŞ və Fransadakı erməni diasporunda bir çoxları üçün məqbul idi, çünki o, onlara səxavətli ianə yağdırırdı”.

Müəllif Vardanyanla bağlı anti-Azərbaycan kampaniyasını yada salaraq “Bakının Azərbaycan torpağında törətdiyi əməllərə görə onu və digərlərini cinayət məsuliyyətinə cəlb etmək qanunu hüququ var. BMT-nin Əsassız Həbslər üzrə İşçi Qrupu və Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi Azərbaycanın buna tam hüququnun olduğunu bildirib, məhkəmənin azad, ədalətli və qanuni olduğu qənaətinə gəlib”, - deyərək qeyd edib.

“Ukrayna əsilli bir britaniyalı olaraq ümid edirəm ki, Vardanyan nə vaxtsa Rusiyanın ukraynalılara qarşı müharibəsinə verdiyi dəstəyə görə Ukraynada mühakimə olunacaq. Bu arada onun Azərbaycanda məhkəmə prosesini dəstəkləməliyik. Amerika və Avropa Vardanyan kimlərinin ədalətdən yayınmasına imkan verməyərək Bakının ədalət axtarışını dəstəkləməlidir”, - Taras Kuzio yazıb.

“Vardanyanın “məhkəməsi” başlayandan səkkiz aydan çox müddət ərzində onun şəxsən hər hansı cinayət törətdiyinə dair bir dəne də olsun sübut təqdim edilməyib”. Bu barədə isə Free

Bu ölkə də Vardanyanı mühakimə etmək istəyir

“EU Reporter”: “Amerika və Avropa onun kimlərin ədalətdən yayınmasına imkan verməyərək, Bakının ədalət axtarışını dəstəkləməlidir”

Armenian Prisoners (“Azad erməni məhbusları”) adlı qondarma təşkilatın bəyanatında qeyd olunub. Təşkilat 2025-ci ilin yanvarından Vardanyanın 36 məhkəmə iclası keçirildiyini və guya “onun cinayət əməllərinin sübuta yetirilmədiyini” yalanını da tirajlayıb.

“Bundan başqa, Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinə erməni hərbi əsirləri təmin edən vəkil Siranuş Sahakyan hesabat dərc edib ki, Bakıda keçirilən məhkəmə prosesi ədalətsizdir, müdafiə tərəfi ittihamlara etiraz etmək və ya müttəhimin günahsızlığını sübut etmək üçün hər hansı real imkandan məhrumdur”, - deyərək bəyanatda bildirilir.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənzadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, ukraynalı politoloq Taras Kuzionun Ruben Vardanyan haqqında yazısı tamamilə faktlara söykənir: “Doğrudan da “Putin pul kisəsi” ləqəbi qazanmış Ruben Vardanyan sonra da ele Moskvanın göstərişi və təlimatı ilə öncə Ermənistanla gəlmişdi və hakimiyyətə sahiblənməyə çalışırdı. Lakin Nikol Pa-

şinyanı yıxa bilmədi və buna görə də Vardanyana separatçıların o zamanlar əlində olan Qarabağa yerləşməsi və orada separatçılarla birlikdə hərəkət etməsi tapşırığı verilmişdi. O da bu tapşırığa canla-başla əməl etdi - gəldi Xankəndinə, orada keçmiş quldur rejimin “dövlət naziri” oldu. Ruben Vardanyanın Azərbaycanın erməni işğalı altında olan ərazisinə bu cür gəlişi və qondarma rejimin “dövlət naziri” olması ədalətə uyğun deyil ki, o, cinayətkar kimi

olur. Ukraynanın hüquq-mühafizə orqanlarında Vardanyanın Ukraynaya qarşı müharibəyə maliyyə dəstəyi verdiyini təsdiqləyən kifayət qədər materiallar var. Ona görə də Ukrayna hüquq-mühafizə orqanları istənilən an Ruben Vardanyan barəsində cinayət işi açə bilər. Mühakimə həm də qiyabi şəkildə ola bilər. Nəzərə alsaq ki, Vardanyan artıq Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən həbs edilib və Azər-

Bakıda Azərbaycan-Özbəkistan mediaforumu

Əhməd İsmayilov:

“Azərbaycanla Özbəkistanın media əməkdaşlığı region üçün nümunə olmalıdır”

Sentyabrın 30-da Bakıda Medianın İnkişafı Agentliyinin təşkilatçılığı ilə keçirilən “Rəqəmsal transformasiya və media” mövzusunda II Azərbaycan-Özbəkistan Media Forumunun açılış mərasimi olub.

Forum Azərbaycan və Özbəkistan arasında media sahəsində əməkdaşlıq əlaqələrinə həsr olunmuş videoçarxın nümayişi ilə başlayıb.

Medianın İnkişafı Agentliyinin İcraçı direktoru Əhməd İsmayilov çıxış edərək bildirib ki, Azərbaycan və Özbəkistan xalqları arasında olan tarixi bağlar bu gün prezidentlər İlham Əliyevin və Şavkat Mirziyoyevin güclü siyasi iradəsi, uzaqgörən liderliyi nəticəsində yüksək mərhələyə çatıb. İkitərəfli əlaqələrin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlməsinin bütün sahələrdə, o cümlədən media sahəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsi üçün geniş imkanlar açıldığını vurğulayan icraçı direktor qeyd edib ki, rəqəmsal media mühitinin nizama salınması, yeni texnologiyaların tətbiqi və jurnalistikanın peşəkar standartlarının qorunması istiqamətində qarşılıqlı təcrübə və bilik mübadiləsi hər iki ölkənin media sektorunun inkişafına mühüm töhfə verəcək. “Süni intellekt texnologiyalarının media sahəsinə tətbiqindən irəli gələn spesifik məsələlərin həlli günümüzün vacib çağırışları sırasındadır. Bu yeni bilik və bacarıqlara yiyələnmək, onun verdiyi fərsətləri dəyərləndirərək ölkələrimizin informasiya landşaftını müasirləşdirmək zərurəti artıq hiss olunur. Media süni intellektdən yalnız forma baxımından təkmilləşmək üçün deyil, eyni zamanda daha maraqlı kontent yaratılması prosesində də yararlanmalıdır”, - deyərək Ə.İsmayilov bildirib.

Forumda çıxış edən Özbəkistan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının Kommunikasiya şöbəsinin sektor müdiri Dilşod Saidjanov iki qardaş ölkə arasında media sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsinin önəmini vurğulayıb. O deyib ki, ortaq tarixi və mədəni dəyərlərə söykənən bu əlaqələr informasiya mübadiləsinin intensivləşdirilməsi, dezinformasiyaya qarşı birgə mübarizə strategiyalarının formalaşdırılması və regional informasiya təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Özbəkistanın Azərbaycandakı səfiri Baxrom Aşrafxanov diqqətə çatdırıb ki, informasiya və media sahəsində əməkdaşlıq iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın mühüm istiqamətlərindən biridir. O vurğulayıb ki, Azərbaycan və Özbəkistan mediası arasında qurulan birgə platformalar qarşılıqlı informasiya mübadiləsinə gücləndirir və xalqlarımızın ortaq dəyərlərinin təbliğinə xidmət edir.

Qeyd edək ki, forum işini “Rəqəmsal dövrdə media tərəfdaşlığı: İnformasiya təhlükəsizliyi istiqamətində birgə təşəbbüslər” və “Rəqəmsal informasiya mühitində etik məsuliyyət” mövzularında panel sessiyalarla davam etdirib.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

□ **“Yeni Müsavat”**

Nankorların arasında

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Həqiqətən, bəzən elə münasibətlər görür, oxuyursan, fikirleşirsən millətimizin unutqan olması mövzusu düz imiş. Tipik nümunə son günlər ictimai nəqliyyatda bahalaşmadır. Camaat narazıdır. Bir neçə video-zad izlədim, xalq deyir ki, nəqliyyatda qiymətlər qalxır, ancaq heç bir keyfiyyət-kəmiyyət dəyişikliyi yoxdur.

Biz gerek ağa ağ, qaraya qara deyək. Hökuməti tənqid etməklə yanaşı, müsbət işləri də görməliyik. Mən özüm şəxsən siyasətə qarışmıram, yalnız hərdənbir, asudə vaxtlarımda Moldovadakı parlament seçkilərinə, Peruda eks-prezidentlərin həbsinə, Hindistanda qatar qəzasına münasibət bildirirəm. İndi isə heç bir repressiya, siyasi basqılardan çəkinmədən hökumətin nəqliyyat siyasətindəki uğurları qeyd etməyi özümə borc bilirəm. Lap buna görə mənə medal versinlər! Heç nədən qorxmuram. Ölkəmizdəki söz azadlığı modelinin üstünlüklərindən yararlanmaq mənim vətəndaşlıq borcumdur. Şair necə demişdi? Vətən daşı olmayandan, olmaz ölkə vətəndaşı!

Yeri gəlmişkən, bu dəqiqə Bakı kubiinin 1 dənəsi çatdırılma daxil, 60-65 qəpikdir. Al, harada istəsən hasar çek. Ağappaq, gözəl daşlardır. Yenə qəlbim titrədi, şairdən beytin yeridir: "Lalə rux, mərmər sinə, nəmin bədən, şirin buxaq. Tubi qamət, mahi-tələt, xoş əlamət, ay qabaq". İnsan da belə gözəl mövzuları qoyub avtobusun 10 qəpik qalxmağından qeybət edərmidi?

Uzun sözün qısası, mövzuya "pavarot" ələyirəm. Unutqan olmağımdan danışırıq (başımı qatdınız, az qala mövzu da yadımdan çıxmışdı). İndi o adamlar ki, var e, deyirlər nəqliyyatda heç bir irəliləyiş yoxdur, kaş zaman maşını olaydı, onları götürüb ataydıq 10-15 il qabağa. "Raf"ın içində dombalmış vəziyyətdə hərəkət edəydilər. Avtobusun qapısından sallanıb bir ayaqlarını qoymağa yer gəzəydilər. Hələ kondisioner, a kişi!.. Dədə-babadan biz hansı avtobusda sərinləmə xidməti görmüşdük? Qan-tər içində gedirdiniz, ay unutqanlar! Bu qədər insafsızlıq olarmı? Yayda mən bir avtobusa minmişdim, sürücü kondisioneri necə xodlamışdısa, hamımızın düşəndə burnumuz axırdı. Bir ağsaqqalın boynu tutulmuşdu, paralic vurmuşdu, təcili yardımla apardılar.

AXC-Məsvət cütlüyünün vaxtında nəqliyyat naziri Ziya müəllimin əli lımlu qoçu-müfəttişləri vardı, taksi sürənləri harada tutsalar döyürdülər. İndi isə taksi şirkəti itinə tök qədərdir. Hansına istəsən min. Camaat taksini, yalan olmasın, hamama çağırır, oradan minir gedir - istəmir ayağı toza batsın. Bəzi taksilərdə hətta tutuquşu, gül-çiçək xidmətləri göstərilir.

Maşallah, indi camaat metroda uşaq doğur! Keçmişdə belə steril mühit mümkün idimi? Yox. Metroda kartof-soğan satırdılar. Bunlar hamısı dəyişiklik, inkişaf deyilmi? Mən bütün təzyiqləri gözümə alıb bunları açıq yazmaqdan çəkinmirəm!

Deputatlardan biri haqlı olaraq Bakıda tıxacın yoxluğunu açıqlamışdır. Deyir yalnız bir-iki yerdə "butulka effekti" olur. Düz deyir. İndiki uşaqlar butulka... üzr istəyirəm, tıxac görməyib. Mənim yadımdadır, keçmişdə bir dəfə tıxacda o qədər dayanmışdı ki, sürücülər yaxındakı evlərə gedib tava, qaz plitəsi almışdılar, yolun içində kolbasa qızartmışdı. Pis günlər idi, ancaq insan nostalji çəkir, nə etməli... O kolbasanın dadı indiyəcən damağımdadır.

Ümumiyyətlə, deputatların nəqliyyat prosesinə baxışı sevindiricidir. Başqa biri də tələbələrə təklif verib, deyir skuter alın, universitetə onu minərək gedin.

Təbii, hər bir tələbəmizin təqaüdü hazırda skuter almağa imkan verir. Amma biz oxuyan vaxt universitetə eşək arabasında gedirdik. Qar yağanda dekanımızı canavar dağıtmışdı. Pis günlər idi (deyərsən, bunu təkrar yazdım).

Hələlik bu qədər. Çünki çox yazsam təzyiq arta bilər, mən də istəmirəm sizi köşə yazısız qoyum, ilin-günün bu cür nankor vaxtında...

Bakıda Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv dövlətlərin beyn mərkəzlərinin toplantısı keçirilib. Tədbirdə TDT-nin gələcək planları ilə bağlı bir sıra maraqlı təkliflər səsləndirilib. Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin (BMTM) İdarə Heyətinin sədri Fərid Şəfiyev Bakıda keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv dövlətlərin beyn mərkəzlərinin konfransında çıxışında mühüm fikirlər səsləndirib. F.Şəfiyev bildirib ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) regiondakı nüfuzu daim artan xətlə inkişaf edir.

Onun sözlərinə görə, son illərdə təşkilatın nüfuzu artmaqdadır. "TDT regionda sülh və əməkdaşlığa xidmət edir. Təşkilat daxilində əməkdaşlıq və bərabərhuquqluq prinsipi özünü göstərir. Bəzi beynəlxalq təşkilatlarda ciddi islahatlara ehtiyac var, müəyyən boşluqlar özünü göstərir. TDT bu boşluğu doldurmağa qadirdir".

Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibinin müavini Ömər Kocaman təşkilatın gələcək perspektivləri barədə danışib. O qeyd edib ki, strateji-coğrafi mövqeyi sayəsində Azərbaycan Türk dünyasının çox mühüm bir hissəsidir - türk regionu daxilində ticarətin, nəqliyyatın və əlaqələndirmənin inkişafı baxımından. Azərbaycan Türk dünyasında körpü rolunu oynayır. Onun sözlərinə görə, dəyişən dünyaya adaptasiya üçün bu kimi toplantılar çox ciddi əhəmiyyətə malikdir. "Biz təşkilat olaraq üzv dövlətlərin əlaqələrinin inkişafı üçün çalışırıq. TDT-nin yol xəritəsində olduqca vacib proqramlar nəzərdə tutulub", - deyərək bildirdi.

Ömər Kocaman Azərbaycanın Türk dünyası üçün körpü rolunu oynadığını deyib. "Prezident İlham Əliyevin "Bizim ailəmiz türk dövlətləri təşkilatıdır" fikri bizim təşkilat olaraq devizimizə çevrilib. Dolayısı ilə biz digər təşkilatlara bənzəmirik". Ö.Kocaman diqqətə çatdırıb ki, ortaq tarix, dil, mədəniyyət və ənənələrə əsaslanan qardaş türk dövlətləri arasındakı münasibətlər böyük strateji dəyər və potensial təklif edir.

Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyinin Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin şöbə müdiri Turhan Dilmaçın sözlərinə görə, TDT yaran-

TDT-nin Qəbələ sammitində mühüm qərarlar anonsu

Türk Dövlətləri Təşkilatı son beş ildə öz fəaliyyətini ciddi şəkildə gücləndirib, bundan sonra...

dığı gündən böyük işlər görüb və bu gün böyük regional təşkilat kimi öz rolunu gücləndirmək üçün daha yüksək potensiala malikdir. "TDT çərçivəsində əldə etdiklərimiz kifayət deyil. Biz həqiqətən qlobal qeyri-müəyyənlik dövründə yaşayırıq. Belə zamanlarda türk dövlətlərinin birliyi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Biz artıq bu dövrdə suverenliyimizin güclənməsinin real nəticələrini görürük", - o qeyd edib.

TDT Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə toplantısı 7 oktyabr 2025-ci il tarixində Azərbaycanın Qəbələ şəhərində "Regional Sülh və Təhlükəsizlik" mövzusu çərçivəsində keçiriləcək. Bildirilib ki, zirvə görüşü TDT-nin üzv dövlətlərinin və müşahidəçi dövlətlərinin hörmətli dövlət və hökumət başçılarını, eləcə də onların nümayəndə heyətlərini bir araya gətirəcək, bölgədə və beynəlxalq miqyasda aktualıq kəsb edən məsələləri müzakirə etməyə, əməkdaşlığı gücləndirməyə və Türk dünyasında birliyi, sülhü və rifahı daha da irəli aparmaq məqsədilə mühüm sənədləri qəbul etməyə imkan yaradacaq.

Rəsmi proqram çərçivəsində Dövlət Başçıları Şurasının iclasından əvvəl TDT-nin Xarici İşlər Nazirləri Şurasının da görüşü keçiriləcək.

Politoloq Oqtay Qasımov "Yeni Məsvət"ə şərhində bildirdi ki, 7 oktyabrda Qəbələdə keçiriləcək Türk Dövlətləri Təşkilatının zirvə toplantısı mühüm əhəmiyyətə malikdir: "Son beş ildə təşkilat öz fəaliyyətini ciddi şəkildə intensivləşdirib və genişləndirib, həm təşkilat daxili, həm ölkələrarası əlaqələr möhkəm inteqrasiya güclənib, artıq bu əməkdaşlıq bütün istiqamətləri əhatə etməkdədir. TDT-yə üzv dövlətlər arasında ticarət, iqtisadiyyat, enerji, logistika və sair istiqamətlərdən başqa eyni zamanda hərbi əməkdaşlıq və müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığı xüsusi qeyd etmək lazımdır. 7 oktyabrda keçiriləcək zirvə toplantısında da regional təhlükəsizlik və sülh mövzusunun müzakirə edilməsi TDT-də artıq qeyd etdiyimiz istiqamətlərdən başqa həm də təhlükəsizlik məsələlərinin diqqət mərkəzində olmasının göstəricisidir. Əlbəttə ki, biz arzulayırıq ki, TDT inteqrasiya prosesini və münasibətləri bundan yüksək səviyyəyə çatdırsın və artıq bu təşkilat bir regional güc mərkəzi statuslu təşkilat, hərbi-siyasi blok formatında fəaliyyət göstərsin. Doğrudur, üzv ölkələr son dövrlər bir çox istiqamətlərdə öz səylərini bir-

ləşdirməklə bərabər eyni

zamanda öz siyasətlərini də müəyyən qədər koordinasiya edirlər. Amma bu koordinasiya hesab edirəm ki, daha ciddi şəkildə aparılmalıdır".

Politoloq hesab edir ki, hələlik TDT-nin istənilən səviyyədə regional gücə çevrildiyini söyləmək müəyyən qədər erkən görünə bilər, amma bu istiqamətdə xeyli addımlar atılıb və davam edir: "Bundan sonra atılacaq xeyli addımlar, görülməli çox işlər var. Çünki dünyada gedən proseslər və çağırışlar bu addımları zəruri eləyir. İnanmaq istəyirik ki, yaxın perspektivdə TDT bizim arzuladığımız səviyyədə bir blok, yaxud ittifaq formasında çıxış edəcək. Əlaqələr daha güclənəcəksə, işlər daha da koordinasiyalı şəkildə, davam edəcəksə, inteqrasiya güclənəcəksə, TDT dünyanın hesablaşdığı regional gücə çevrilə bilər. Bu regionda müxtəlif qlobal güclərin maraqları var. Türk Dövlətləri Təşkilatı da regional gücə çevrilərək təkəcə bu regionda deyil, dünya düzənində özünə layiq olduğu yeri tutmalıdır. Hesab edirəm ki, üzv dövlətlərin həm cəmiyyətləri, həm də rəsmiləri bu gerçəkliyi, bu realıqları qəbul edir və bu istiqamətdə addım atmağa meyllidir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
 "Yeni Məsvət"

Kremlin "yeni SSRİ"

arzusuna moldovan zərbəsi

Moldovadakı seçkilərin nəticələri Rusiyanın postsovet məkanında təsir dairəsini sürətlə itirdiyini təsdiqlədi

Maya Sandu tərəfindən yaradılan "Fəaliyyət və həmrəylik" Partiyası seçicilərin 44,13% faizinin səsini alıb. Digər avropayönlü siyasi təşkilat "Alternativ" bloku isə 8% səs toplayıb. Rusiya ilə münasibətlərin bərpasının tərəfdarı olan "Vətənpərvərlər bloku" 28,25% səs alıb. "Vətənpərvərlər bloku"na keçmiş prezident İqor Dodonun rəhbərlik etdiyi Sosialist Partiyası, digər keçmiş prezident Vladimir Voroninin rəhbərlik etdiyi Kommunist Partiyası və keçmiş baş nazir Vasile Tarlevin (2011-2008) "Moldovanın gələcəyi" Partiyası daxil idi.

Parlament seçkilərində xusunu qaçırb. Rusiyanın seçici fəallığı 52 faiz təşkil edib. Bu, o deməkdir ki, Kreml növbəti dəfə Moldovadakı seçkini udub. Bu seçkilər Rusiyanın xüsusilə Ukrayna müharibəsindən sonra postsovet məkanında təsir dairəsini sürətlə itirdiyini təsdiqləyir. Rusiyanın açıq-aşkar dəstək verdiyi bir seçki blokunun məğlubiyyəti Moskvaya ciddi zərbədir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Avropaya inteqrasiya da indilikdə cəlbedici trend deyil, çünki Avropa Birliyinin özündə də ciddi böhran yaşanır. Amma buna baxmayaraq Moldova seçim qarşısında yenə avrointeqrasiyanı seçdi.

Moldovada baş verənlər gələn il Ermənistanda keçiriləcək kritik parlament seçkilərində Rusiyanın revanşın çətin olacağına da bir göstəricisidir. Ermənistan Avropa Birliyinə inteqrasiya tərəfdarıdır və bu, Rusiyanın maraqlarına ziddir. Çünki Moldovadan fərqli olaraq Ermənistan Rusiya ilə "iç-içə"dir, Kremlin patronajlıq etdiyi təşkilatlarda üzvdür. Ona görə Moldovadakı məğlubiyyət Kremlin Ermənistan planlarını alt-üst edə bilər. Eləcə də son illər postsovet şineliindən çıxmış Mərkəzi Asiya ölkələrinin Moskvadan daha müstəqil kurs yeritməsi də Kremlin yu-

maqlarına hər birində daxili qarışdırmaq, çirkin yollarla onların daxili işlərinə müdaxilə etmək, xalqları bir-birinin üzərinə saldııb qarşıdurma yaratmaq və bəzən isə dünya siyasət meydanında heç kimin ağılına gələ bilməyən yaramazlıqlarla məşğul olub. Bax budur Rusiyanın qonşu ölkələrə münasibətdə sərgilədiyi xarici siyasətin fəlsəfəsi! Belə bir dövləti və onu idarə edən hökuməti və bu hökuməti dəstəkləyən xalqı kim sevir? Heç kim! Bu gün Rusiya bu müstəqil dövlətlərin hər birində "5-ci kolon"u "bəsləməklə" nələrsə nail olmaq istəyir. Lakin Rusiya hakimiyyəti anlamır ki, artıq dünya onların təsəvvür etdiyi dünya deyil, sürətlə dəyişir, indiki insanların həyata baxışları keçən əsrin 60/70-ci illərində yaşamış insanların baxışları ilə müqayisə edilə bilməyəcək dərəcədə fərqlidir. Artıq insanlar Rusiyanın bir dövlət kimi xislətini tam anlayıblar və ona nifrət edirlər. Bu nifrəti şiddətləndirən son hadisə isə Ukraynaya qarşı başladılmış işğalçı müharibə oldu".

Sabiq nazirin sözlərinə görə, bu gün Rusiya içəridən çökür: "Qərbə Rusiyanı çökdürməyin yeni modelini işləyib hazırlamaq lazım olma-
dı. Qərb Sovetlər İttifaqını daxildən hansı üsulla çökdürə bilmədisə, indi də eyni üsulla Rusiyanı daxildən çökdürür. Və belə bir durumda Rusiya hökuməti öz ambisiyalarından əl çəkmək istəmir. Ermənistanda seçkiləri neçənci dəfə uzudular, Moldovada neçənci dəfə eyni aqibəti yaşadırlar. Gürcüstanda da uzud-

maqlarına çox qalmayıb. Azərbaycanla körpüləri yandırdılar, Mərkəzi Asiya dövlətləri də artıq Rusiyanın sözü ilə oturub-durmaqdan tam uzaqlaşmışlar. Belə olan halda Rusiya ilə dostluq etmək üçün kim qaldı? Heç kim!"

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramovun fikrincə, Ukrayna ilə savaş və xüsusilə də bu savaşın uzun sürməsi Rusiyanın təkcə postsovet məkanında deyil, eləcə də dünyanın müxtəlif bölgələrində təsir dairəsini itirməsi və ya təsir imkanlarının zəifləməsi ilə nəticələndi: "SSRİ-nin dağılmasını ən böyük səhv adlandıran Putin hakimiyyətinin bütün çəbalarına baxmayaraq, itirilmiş təsir imkanlarını bərpa etmək elə də asan deyil. Xüsusilə də Ukrayna ilə savaşın davam etdiyi bir vaxtda. Rusiyanın bütün təzyiqlərinə baxmayaraq Moldovada seçkilərin nəticələri bunu eyni şəkildə ortaya qoydu. Qərbyönlü müqavilələri qələbəsi Moldovanın Avropaya inteqrasiya kursuna sadıqlığını və faktiki olaraq Rusiya ilə bir sırada olmaq istəmədiyini bariz şəkildə ortaya qoydu. Bu, təkcə Maya Sandunun müxalifət üzərində qələbəsi deyildi, həm də faktiki Putin və onun hakimiyyəti üzərində qələbəsi idi. Moldovada keçirilən parlament seçkilərinin nəticələri Kremlin strateji planlarını alt-üst etdi və Rusiyanın bu ölkədəki təsir ambisiyalarına ağır zərbə vurdu. Eyni şeyi gələn ilin iyununda Ermənistanda da müşahidə edəcəyimizə şübhə yoxdur. Ermənistan hər nə qədər Rusiyadan bir sıra sahələrdə asılı olsa da, bu asılılıq Moldovada olduğu kimi Ermənistan-da da ümumi nəticələrə təsir göstərməyəcək. Buraya digər postsovet ölkələri ilə bağlı vəziyyəti, yeni Azərbaycanın müstəqil xarici siyasət kursuna sadıqlığını və Rusiyanın təzyiqlərinə heç bir halda boyun əymədiyini, Orta Asiyanın Türk respublikalarının Avropa İttifaqı ilə yeni yaranan münasibətlərini və Türkiyə faktorunu da nəzərə alanda deyə bilərik ki, Putinin "yeni SSRİ" la-yihəsinin həyata keçməsi və Rusiyanın itirilmiş təsir imkanlarını bərpa etməsi ehtimalı yoxdur".

❑ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Rəsmi Bakı

Trampın sülh planını alqışlayır

"Yalnız iki dövlətli həllin əsasında uzunmüddətli nizamlanmaya nail olmaq olar"

İtaliya bütün tərəfləri ABŞ Prezidenti Donald Trampın Qəzza ilə bağlı təqdim etdiyi planı qəbul etməyə çağırır. **AZƏRTAC** xəbər verir ki, bu barədə İtaliya Nazirlər Şurasının yaydığı məlumatda deyilir.

İtaliya hökumətinin uzun müddətdir ki, Qəzzada müharibənin dayandırılması və girovların azad edilməsi üçün bütün səyləri dəstəkləməyə sadıq olduğu bildirilən məlumatda qeyd olunur: "Döyüş əməliyyatlarına son qoyulması həm də Qəzza zolağının mülki əhalisinə təsir edən dəhşətli humanitar böhranın, tamamilə əsassız və qəbul edilməz faciənin həlli üçün vacibdir. ABŞ Prezidenti Donald Trampın təqdim etdiyi plan bu prosesdə dönüş nöqtəsi ola bilər və hərbi əməliyyatların daimi dayandırılmasına, bütün girovların dərhal azad edilməsinə və mülki əhalinin tam və təhlükəsiz humanitar yardıma çıxışına imkan verə bilər. İtaliyanın alqışladığı bu plan regional tərəfdaşların tam iştirakı ilə Qəzza zolağının sabitləşdirilməsi, yenidən qurulması və inkişafı üçün iddialı təkliftir. Bu kontekstdə İtaliya ABŞ, Avropa tərəfdaşları və regionla sıx koordinasiya öz rolunu oynamağa hazırdır və Prezident Trampa vasitəçilik və Yaxın Şərqə sülh gətirmək səylərinə görə təşəkkür edir. İtaliya bütün tərəfləri bu fürsətdən istifadə etməyə və planı qəbul etməyə çağırır. Xüsusilə HƏMAS girovları azad etməklə, Qəzzanın gələcəyində heç bir rolu olmaması ilə razılaşmaqla və tamamilə tərk-silah olmaqla müharibəni bitirmək imkanına malikdir. İtaliya rəsmi Vaşinqtonun dinc və firavan birgə yaşayışa aparan siyasi yolda razılığa gəlmək üçün İsrail və Fələstin arasında dialoqu yeniləmək səylərini dəstəkləyəcək. Yaxın Şərqdə ədalətli və davamlı sülh, İsrail və Fələstinin sülh və təhlükəsizlik şəraitində yan-yana yaşaması və İsrailin ərəb və İslam xalqları ilə tam normalaşması ilə mümkündür", - deyər məlumatda bildirilir.

"Biz ABŞ Prezidenti Donald Tramp tərəfindən Qəzza münaqişəsinə son qoyulması üçün hərtərəfli planın elan edilməsini alqışlayırıq". Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin X hesabında paylaşım edilib.

Paylaşımnda deyilir: "Davamlı və ədalətli sülh səmimi öhdəlik, qarşılıqlı etimad və beynəlxalq hüquqa hörmət tələb edir. Əsirlər və girovların mübadiləsi, əhalinin humanitar ehtiyaclarının qarşılanması etimadın yaradılması və gərginliyin azaldılması yolu ilə uzunmüddətli sabitliyə və siyasi nizamlanmaya yol açmaq üçün həyati əhəmiyyət kəsb edir. Yalnız dialoq və xoşməramlılıq yolu ilə iki dövlətli həllin əsasını təşkil edən uzunmüddətli nizamlanmaya nail olmaq olar".

❑ **"Yeni Müsavat"**

Qəfil vəfat edən Əməkdar artist Cabir İmanov son mənzilə yola salındı; Qardaşı: “Hər həftənin sonunda bağa yox, Şuşaya getmək istəyirdi...”

İmanov qardaşlarının atası

Sentyabrın 20-də idman zalında infarkt keçirərək vəfat edən Əməkdar artist Cabir İmanovla Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin Mədəniyyət Mərkəzində vida mərasimi keçirilib.

Mərasimdə mərhumun ailə üzvləri, dostları, incəsənət və mədəniyyət xadimləri iştirak ediblər. Vida mərasimində dövlət rəsmiləri də iştirak edirlər. Onların arasında xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov, Prezidentin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov, Təhlükəsizlik Şurası katibinin müavini Mədət Quliyev, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi, general-polkovnik Əli Nəğiyev, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov, Mərkəzi Bankın sədri Taleh Kazımov və digər rəsmilər olub.

“Cabir sanki nəyi isə hiss edirdi”. Bunu mərhumun qardaşı **Tahir İmanov** bildirib.

O, qardaşının həm ailəsinə, həm də dövlətinə bağlı bir insan olduğunu bildirib: “Biz düz 49 il Cabirlə gözəl həyat yaşadıq. Cabir zəngin, dolu, qayğısız, Şuşalı, Şuşasız illər yaşadı. Həyatımızın mənası haqqında çox danışmışıq - bu dövlətə, döv-

lətçiliyə qulluq etmək. Baxmayaraq ki, bəzi qüvvələr bizi mənfi tərəfdən göstərmək istəyirdilər, amma Allah kimi ucaldarsa, onu heç kim alçalda bilməz. Cabir nümunəvi vətəndaş, nümunəvi ata, nümunəvi oğul idi. Dövlət ona məsuliyyətli və eyni zamanda şərəfli vəzifə vermişdi.

Müharibə başlayanda Cabir mənə dedi ki, “ailəmi sənə tapşırıram, gedirəm müharibəyə”. Dövlət onu döyüşə aparmadı, dedi hələ sənə sıra gəlməyib. Mən də ondan gizli müraciət etmişdim, çünki bildirdim ki, mən olmasam ailəmə sahib çıxacaq. Biz belə böyümüşük. Şuşada Cabirin rəhbərliyi ilə konsert təşkil edildi. Biz son illərimizi Şuşa ilə yaşadıq. Düz 5 gün əvvəl birlikdə Şuşada idik. Cabir hər həftənin sonunda bağa yox, Şuşaya getmək istəyirdi. İstəyirdi ki, Cıdır düzündə olsun. Düz 5 gün qabaq biz ailələrimizlə, balalarımızla yenə Şuşaya getdik. Bəstəkar Süleyman Ələsgərov barədə ailəmiz tərəfdən bədii filmin

çəkilişləri oldu. Film onun nəvə-nəticələri ilə bitir. Cabir də həmin sonluqda çekildi. O, sanki film çəkildəndən sonra nəse hiss edirdi. Mənə dedi ki, lətçiliyə qulluq etdi. Dövlət tərəfindən ona məsuliyyətli və şərəfli vəzifə verilmişdi. Mən bir daha Prezident İlham Əliyevə, Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəhbərliyinə təşəkkür edirəm”.

“Təki bu gün olmayaydı”. Xəzər Media Mərkəzinin Baş direktoru, Xalq artisti və “Bakılı oğlanlar” KVN Teatrının keçmiş üzvü Murad Dadaşov belə deyib. O, aktyorun itkisini böyük kədər kimi qiymətləndirib: “Heç kim bu günü yaşamaq istəmirdi. Təki düşünür ki, bugünkü gün olmaydı, həyatımızdan silinəydi... Mənim üçün, hamımız üçün çətin, ağır olan bu dəqiqələrdə özümüzə güc tapıb ürək sözlərimizi deməliyik”.

Vida mərasimində iştirak edən Hacı Nuran bildirib ki, hadisə baş verən zaman ilk olaraq Cabirin atasına zəng edilib: “Hadisə baş verən an bu itkiyə inanmadıq. Yalan xəbər olmasına inanmaq istədik. Təəssüf ki, xəbər yalan olmadı. Hadisə baş verən zaman ilk olaraq Cabirin atası Qorxmaz bəyə zəng edilib. Atasını Elmlər Akademiyasında konfransda iştirak etdiyi üçün zəngə cavab verə bilməyib. Qorxmaz bəy çıxışını bitirdikdən sonra baş verən hadisədən xəbərdar olub. Ata üçün çox ağır itkidir”.

Xalq artisti Mənsur İbrahimov Cabir İmanov haqqında keçmiş zamanda danışmaq üçün çox çətin olduğunu deyib. O, sənət dostunun itkisini böyük kədər kimi qiymət-

ləndirib: “Mən onun xətrini çox istəyirdim. Həm istedadlı adam idi, həm də vətəninə, millətinə bağlı bir insan idi. Onun haqqında keçmiş zamanda danışmaq mənim üçün çox çətinidir. Xəbəri eşidəndə inana bilmədim. Allah bilən məsləhətdir. Ən azından azad Qarabağımızı gördü. Şuşaya ilk gedənlərdən biri oldu. Mədəniyyətimiz üçün çox böyük itkidir. Allah ruhunu şad etsin”.

“Beş gün əvvəl bir yerdə məclisdə idik. Bu barədə danışmaq mənim üçün çox çətinidir. Cabirlə 5 gün öncə bir yerdə məclisdə idik, mən oxudum o rəqs elədi. Biz gülməkdən ağlayırdıq, bu anları heç təəvvür etməzdik”, - deyər Ədalət Şükürov bildirib.

“11 ildir birlikdə çalışırıdım. “Məhəllə”də birlikdə çekilmişik”. Əməkdar artist Kübra Əliyeva həmkarı Cabir İmanovun vəfatından danışarkən belə deyib. Kübra Əliyeva bildirib ki, onu bu kollektivə gətirən Elçin Həmidov olub. “Bu gün o da yoxdur. “Eliş” də getdi “Məzi”nin yanına”, - deyər o bildirib.

“Cabirin ölümü çox vaxtsız oldu. Hələ də onun öldüyünə inana bilmirik”. “Space TV”nin direktoru Vado Korovin deyib. O bildirib ki, Cabir İmanov mehriban insan olub: “Mən onu uşaqlıqdan tanıyıram, bir məktəbdə oxumuşuq. Ən sevdiyi əmək fənni idi. Cabir İmanov istedadlı idi. Maşınları çox sevirdi, həvəskar idi. “Ağnatiq” obrazı da məhz maşına olan həvəsindən dolayı ərsəyə gəlmişdi. O, həmin obrazı da professional oynayırdı. Cabiri heç kim əvəz edə bilməz. Sonuncu dəfə sentyabrın 7-də dostumuzun övladının toyunda görüşmüşdük. Ölüm heyf ki, ən gözəl insanları aparır. Buna təəssüflənirəm”.

Xalq artisti Tünzalə Ağayeva deyib ki, Cabir İmanovun ölümündən şoka düşüb: “Mənim üçün gözənlilməz xəbər oldu. Həmişə sadəliklərdə görüşmüşük. Ölümü məni çox sarsıtdı”.

Vida mərasimində iştirak edən Elməddin Cəfərov Cabir İmanovun onun sənət yoluna təsirindən danışır: “Mənim bu sahəyə gəlməyimin ən böyük səbəblərindən biri olub. Cabirə baxıb bu sənəti sevməyə başlamışam. 2008-ci ildə birgə konsertimiz olmuşdu. Xəbəri eşidəndə şok yaşadım, o getdi, biz qaldıq, doğrusunu Allah bilər. Amma ölüm bu qədər gəncləşməməlidir. Gənclik illərimdə fanatı olduğum bir aktyoru, həmkarımı itirdim. İnciməsənlər, amma çox sənət adamından daha yaxşı insan idi. Belə bir insanı itirdiyimiz üçün çox üzülürəm. Allah rəhmət etsin”.

Qeyd edək ki, C.İmanov “Qurd qapısı” qəbiristanlığında torpağa tapşırılıb. Allah rəhmət eləsin.

□ “Yeni Məsəvat”

• randan Azərbaycan ərazisi vasitəsilə Gürcüstana 200 kiloqram heroin keçirməyə cəhd edən əcnəbi barədə Tiflis Şəhər Məhkəməsi tərəfindən həbs-qətimkan tədbiri seçilməsi bir daha ölkəmizin narkomafiyanın diqqət mərkəzində olduğunu göstərir. Gürcüstan-Azərbaycan sərhədində, “Qırmızı körpü” keçid məntəqəsində balıq yemi ilə yüklənmiş yük maşınında gizlədilmiş 8 kişi heroinin aşkarlanması faktı təsdiqləyir ki, cinayətkar şəbəkələr Azərbaycanı tranzit dəhliz kimi seçməkdə israrlıdır. Bu narkotiklərin Bolqarıstana çatdırılmasının nəzərdə tutulması isə onu sübut edir ki, söhbət regional yox, global şəbəkənin fəaliyyətindən gedir.

Belə halların təkrarlanması Azərbaycanın həm sosial, həm də milli təhlükəsizlik baxımından ciddi risklərə üz-üzə olduğunu göstərir. 200 kiloqram heroinin “qara bazar” qiyməti 50 milyon ABŞ dollarından çoxdur.

Milli Məclisin deputatı, təhlükəsizlik məsələləri üz-

ən yaxşı halda 30 faizinə qədərini müəyyən edib götürmək olur. Narkotiklərin eksportı gömrükdən kənar, sərhədlərdəki zəif, gizli yerlər vasitəsilə keçirilir. SSRİ dönməndə İranla həmsərhəd rayonlarda xüsusi rejim tətbiq olunurdu. Həmin rejim əraziyə gəlib-gedənləri nəzarətdə

Azərbaycan yenə narkomafiyanın hədəfində

“Qırmızı körpü” vasitəsilə Gürcüstana 50 milyon dollarlıq heroin keçirmək cəhdi; **ekspert:** “Bir dövlət təkbaşına narkotik bəlasının öhdəsindən tam olaraq gələ bilməz”

rə ekspert Arzu Nağıyev “Yeni Müsavat”a deyib ki, Azərbaycan narkomafiyaları üçün tranzit ölkə kimi xüsusi əhəmiyyət daşıyır: “Bu, təsadüfi deyil. Azərbaycan həm geostrategiya mövqeyinə, həm də Şərqlə Qərbi birləşdirən beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinə görə cinayətkar şəbəkələrin diqqət mərkəzindədir. Narkotik kartelləri zəif nöqtələr axtarır və “Qırmızı körpü” kimi strateji məntəqələrdən istifadə etməyə çalışır. Azərbaycanı sərhəd və gömrük nəzarəti ən müasir texnologiyalarla gücləndirilib. Artıq yalnız fiziki yoxlamalar kifayət deyil, elektron izləmə sistemləri, skanerlər və süni intellekt əsaslı risk təhlilləri tətbiq edilir. 200 kiloqram heroin yüzrlə ailənin faciəsi, minlərlə insanın həyatının məhv olması deməkdir. Azərbaycan üçün təhlükə transsərhəd xarakteri daşıyır deyə mübarizə də regional və global əməkdaşlıq çərçivəsində aparılır. Bu problem yalnız dünya dövlətlərinin birliyi sayəsində çözümlə bilər. Bir dövlət təkbaşına narkotik bəlasının öhdəsindən tam olaraq gələ bilməz. Bunun obyektiv səbəbləri var. Azərbaycanın İranla sərhəd olması və İranın Əfqanıstanla qonşuluqda yerləşməsi son nəticədə ölkəmizə narkotik axınının davamlı olmasına gətirib çıxarır. Sərhədlərdə narkotrafikin

saxlamağa imkan verirdi. Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra xüsusi rejim də ləğv olunub. Həmin zonaya gediş-gəliş sərbəstləşdi. Narkotransizitlə məşğul olanlar da xüsusi rejimin ləğvindən öz maraqları üçün istifadə etməyə başladılar. Əfqanıstandan Avropaya narkotik daşınmasının ən asan yolu Əfqanıstandan İran-Azərbaycan-Gürcüstan-Ukrayna-Moldova marşrutudur. Azərbaycan yerləşdiyi coğrafi məkan baxımından narkotiklərin daşındığı yolun bir hissəsidir. Qaçqın narkotik daşınması, silah alveri sərhədlərin açıq və qapalı olmasına rəğmən bir an belə dayanmır. Transmilli cinayətkar şəbəkələr üçün pandemiya, xüsusi sərhəd rejimi qaydaları yoxdur. Bu şəbəkələr daim öz cinayətkar əməllərini davam etdirəcəklər. Tranzit kanalları fəaliyyətdədir. Hüquq-mühafizə orqanlarının səyləri nəticəsində bu cinayətlərin əhəmiyyətli hissəsinin qarşısı alınsa da, sızmalar var. Əsas məqam ondan ibarətdir ki, bu cinayətlər kuryerlər vasitəsilə həyata keçirilir. Kuryer həbs olundu, yeni bir kuryer tapılır. Ağır narkotiklər - kokain Cənubi Amerika ölkələrindədir, Qızıl üçbucaq adlanan ərazi - Vyetnam və digər zona və həminə bəlli olduğu kimi, Əfqanıstanda isə böyük narkotik koplantasiyalar mövcuddur.

Bu 3 nöqtədən narkotiklər dünyanın hər tərəfinə daşınır və bu daşımaların marşrutları illərdir ki, əsasən dəyişməz qalır. Əfqanıstandan Avropaya narkotik daşımalarında ən uyğun marşrut ölkəmizin də olduğu marşrutdur”.

Deputatın sözlərinə görə, narkobiznesdə ağılaşmaz dərəcədə böyük pullar dövr edir və bu, cinayətkar şəbəkələri ayaqda saxlayan əsas məqamdır: “1 qram heroinin “qara bazar”da qiyməti 100 dollardır. Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının rəsmi statistik məlumatına görə, 2024-cü ildə qanunsuz dövriyyədən ümumilikdə 6 ton 832 kiloqram narkotik vasitə və psixotrop maddə aşkar olunaraq çıxarılıb. Həmin vasitələrin 5 ton 711 kiloqramı marixuana, 543 kiloqramı heroin, 166 kiloqramı tiriyek, 38 kiloqramı həşiş, 99,498 qramı kokain, 156 kiloqramı digər narkotik vasitələr və 215 kiloqram psixotrop maddələr təşkil edib. Əfqanıstandan Avropaya heroin, Cənubi Amerikadan isə kokain daşınır. Kokain koka ağacından alınır. Heroin də, kokain də təbii tərkiblidir. Son vaxtlar süni narkotiklərdən də istifadə geniş yayılıb. Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinin qarşısının alınması üçün Mərkəzi Asiya Regional İnformasiya

Mərkəzi mövcuddur. Bu mərkəzdə narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi haqda məlumatlar toplanır və müvafiq addımlar planlaşdırılaraq atılır. Həmin koordinasiya mərkəzində narkotrafikin qarşısının alınmasında iştirak edən müxtəlif dövlətlərin hüquq-mühafizə orqanlarının nümayəndələri təmsil olunurlar. Son 10 ildə narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə xeyli gücləndirilib. Və mübarizənin daha kəsərliliyi üçün də addımlar atılmaqdadır. Təbii ki, narkomafiyalar da əllərini sallayıb oturmurlar. Narkotik daşınmasında yeni-yeni üsullar axtarır tapırlar. Maye sabun, qida məhsulu və s. adlar altında narkotik daşımaları faktları məlumdur”. **Deputat xatırladı ki, son illərdə Daxili İşlər Nazirliyi və Dövlət Sərhəd Xidməti İranla sərhəd bölgələrində narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı bir sıra ciddi əməliyyatlar həyata keçirib:** “Modern texnologiyalar, o cümlədən mobil müşahidə vasitələri və dronlar sərhəd nəzarətində istifadə edilir. Əməkdaşlıq çərçivəsində sərhəd nəzarəti gücləndirilib, qanunsuz keçid hallarının qarşısı alınır. Bununla yanaşı, hüquq-mühafizə orqanları kuryer şəbəkələrinin ifşası və zərərsizləşdirilməsi üçün genişmiqyaslı əməliyyatlar aparır, ictimai yerlərdə və onlayn platformalarda nar-

Əhmədzaadənin həbsinə görə onlar İspaniyadan qayıtdılar

Artıq 2 ildən çoxdur ki, “Marset” Futbol Akademiyası ilə ASTA (Azerbaijan Sport Talents Academy) arasında əməkdaşlıq çərçivəsində 30-dan çox azərbaycanlı uşaq bu akademiya da futbol oynayır.

Sportal.az xəbər verir ki, iş adamı Adnan Əhmədzaadənin həbsindən sonra “Marset” azərbaycanlı uşaqları geri göndərmək qərarı verib. Buna səbəb ASTA-nın növbəti ay üçün ödənişləri etməməsidir. Oradakı uşaqların valideynlərinə mövcud durumla bağlı bildiriş olub. Ehtimal var ki, “Marset” ən istedadlı bir neçə nəfəri saxlasın. Oktyabrın 1-də İspaniya klubu yekun qərarını verəcək.

ASTA-nın rəhbəri Rafael Bünyatov açıqlamalarında bu günə qədər bütün xərclərin Adnan Əhmədzaadə tərəfindən qarşılandığını deyib. İş adamının həbs olunması ilə ödənişlər dayandırılıb.

Qeyd edək ki, Bakının Səbəyəl Rayon Məhkəməsi sentyabrın 20-də SOCAR-da yüksək vəzifələr tutmuş A. Əhmədzaadə barəsində 4 aylıq həbs-qətimkan tədbiri seçib. Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində aparılan cinayət işi üzrə Adnan Əhmədzaadə iqtisadi təhlükəsizliyə qarşı tərxiat və xüsusilə külli miqdarda mənimsəmə əməllərində ittiham olunur.

Masallıda hamilə qadın xəstəxanada öldü

Masallı Rayon Mərkəzi Xəstəxanasında ölüm hadisəsi qeydə alınıb. “Qafqazinfo”nun məlumatına görə, sentyabrın 29-da saat 07 radələrində Yardımlının Avur kənd sakini 1993-cü il təvəllüdlü Afət Mətləb qızı Abbasova hamiləliyi ilə əlaqədar Masallıdakı xəstəxanaya çatdırılıb. Lakin bir qədər sonra qadın orada vəfat edib. Faktla bağlı Masallı Rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılır.

kotik ticarətinin qarşısını almağa çalışır. Azərbaycan narkotiklərlə mübarizədə beynəlxalq təşkilatlarla sıx əməkdaşlıq edir. Eyni zamanda Azərbaycanın qonşu ölkələrlə, o cümlədən İranla narkotiklərlə mübarizədə qarşılıqlı razılaşmaların protokolları mövcuddur. Lakin praktiki əməkdaşlıqda qarşılıqlı etimad və siyasi iradə önəmlidir”.

Deputat vurğulayıb ki, Azərbaycanın sərhəd təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, xüsusilə İranla sərhəddə narkotik ticarətinə

qarşı mübarizə uzunmüddətli planlama və əməkdaşlıq tələb edir: “Hüquq-mühafizə orqanlarının fəaliyyəti ilə yanaşı, İran tərəfi ilə dialoqun, birgə əməliyyatların və etibarlı informasiya mübadiləsinin gücləndirilməsi regionun təhlükəsizliyinə ciddi töhfə verəcək. Narkotiklə mübarizə yalnız Azərbaycan deyil, bütün regionun prioritetidir və qonşu ölkələrlə əməkdaşlıq bu yolda ən effektiv vasitədir”.

✎ Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Müsavat”

Sentyabrın 30-da Milli Məclisin payız sessiyasının ilk iclası keçirildi. Parlament rəhbəri payız sessiyasının başlanması münasibətilə deputatları təbrik etdikdən, sessiya dövründə uğurlar arzuladıqdan sonra giriş nitqi ilə çıxış etdi.

S.Qafarova Prezident İlham Əliyevin BMT Baş Assambleyasındakı çıxışı haqda danışdı. Bildirdi ki, dövlətimizin başçısı BMT kürsüsündən çıxış edərək Azərbaycanın artıq qalib ölkə statusunda olduğunu bəyan etdi: "Dövlət başçısı bəyan etdi ki, Azərbaycan onilliklər ərzində işğala məruz qalan ölkə statusundan qalib və lider ölkə statusuna keçib. Sülh sazişinin parafırlanması və əldə edilmiş digər razılaşmalar dövlətimizin öz milli maraqlarını həm güc yolu ilə müdafiə etmək, həm də hüquqi və siyasi alətlərin köməyi ilə təsbit etmək qabiliyyətini nümayiş etdirib. Sülh sazişi həm də onu göstərib ki, dayanıqlılıq yalnız beynəlxalq hüquq normaları əsasında mümkündür. Prezidentin çıxışında azad edilmiş ərazilərin minalardan təmizlənməsinə, bərpasına, keçmiş məcburi köçkünlərin öz yurdlarına qaytarılmasına, infrastrukturuna inkişafına böyük diqqət yetirildi".

İclasda 27 sentyabr - Anım Günü'nün beşinci ildönümü ilə əlaqədar bəyanat müzakirəyə çıxarıldı, yekdilliklə qəbul olundu.

Regional məsələlər komitəsi sədri Siyavuz Novruzov çıxışı zamanı dedi ki, Nazirlər Kabinetinin nümunəvi qəbiristanlıqlarla bağlı qərarı var: "Hesab edirəm ki, bunu qanun şəklinə salmaq lazımdır". Komitə sədri qeyd etdi ki, yerlərdə nümunəvi qəbiristanlıqlar bələdiyyələrə verilməlidir: "Çünki azəminatlı ailələrin hamısı bələdiyyələrə müraciət edir. Bələdiyyələr də bunu həyata keçirməlidir, kimin imkanı yoxdur, ona köməklik etməlidir".

Deputat Hikmət Məmmədov dedi ki, Bakı şəhərində nəqliyyat və yol problemi yoxdur: "Paytaxtda "butulka effekti" yaranan dar boğazlar problemi var. Bu ünvanları hamı bilir. 20 Yanvar dairəsində, Babək prospektindən Heydər Əliyev prospektinə dönmə yolunun kəsişməsində və Koroğlu körpüsünün ətrafındadır. Əslində şəhərimizdə tıxac problemi təqdim olunan qədər faciəvi deyil. Həmçinin biz yeni qanun layihəsi qəbul etməliyik. Yol nəqliyyatının, infrastrukturunun idarəolunmasında iştirak edən müəssisələrin, dövlət qurumlarının fəaliyyətinin koordinasiya edilməsi və onların səlahiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi çox vacibdir".

Komitə sədri Fazil Mustafa nəqliyyat sahəsinə diqqət çəkdi. Bildirdi ki, hər bir cəmiyyətdə önəmli məsələlərdən biri ictimai nəqliyyat probleminin həllidir: "Bu yaxınlarda metro və avtobus qiymətlərinin artmasının səbəbləri, iqtisadi baxımdan müəyyən izahlarının olacağı gözlənilir. Amma həmişə imti-

niyə özəlləşdirmirik? Bunları özəlləşdirsəydik, biz heç onları vergidən azad da etməli deyildik. Bundan başqa, mən əvvəllər də bu məsələni qaldırmışam, vergilərin müəyyənləşdirilməsi və onun həcmi müəyyən olunması birbaşa Milli Məclisin səlahiyyətinə aid olan məsələdir. Məsələ, aksiz markaları. Əslində aksiz də verginin bir növüdür. Bəzi aksiz vergisini biz Vergilər Məcəlləsi ilə müəyyənləşdiririk. Bəzilərinə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına verirdik ki, aksiz dərəcələrini özləri müəyyənləşdirlsinlər. Konstitusiyanın 149-cu maddəsində qeyd olunur ki, normativ hüquqi aktlar haqqa, ədalətə, bərabər mənafelərə, bərabər münasibətə əsaslanmalıdır. Normativ hüquqi aktlar haqqında konstitusiya

Milli Məclisin payız sessiyası başladı

Deputatlardan nəqliyyatda gedişhaqqı güzəştləri, ali təhsil haqda qanun təklifi...

yazlı təbəqələrin - tələbələrin, pensiyaçıların, əlillərin, Daun sindromlu uşaqların və bu təbəqədən olan digər insanların ictimai nəqliyyatdan müəyyən güzəştlərlə istifadəsi hələ də öz həllini tapmayıb. Bu yaxınlarda hava limanına taksilərin girişinin məhdudlaşdırılmasına Ombudsman tərəfindən də reaksiya verildi".

F.Mustafa konkret faktlarla fikirlərinə davam etdi: "Təsəvvür edin, Naxçıvandan yoxsul bir insan 60 manat bilətə pul verib Bakıya gəlir, sonra da 40 manat taksiyə verməlidir ki, şəhərə getsin. Biz ictimai nəqliyyatı vətəndaşlara xidmət edən modelə gətirməliyik".

Sahib Aliyev bildirdi ki, biz çağdaş dövrün çağırışlarına uyğun olaraq bir sıra qanunlarda əsaslı və sərt dəyişikliklər etməliyik: "Əsaslı dəyişiklik deyərək informasiya təhlükəsizliyimizə artan təhdidlər fonunda bununla bağlı edilməsi gərəkənləri, sərt dəyişikliklər deyərək ekologiyanın qorunması haqda qanunu nəzərdə tuturam. Yaxın perspektivdə də yox, ən yaxın perspektivdə biz süni intellektlə bağlı qanun hazırlayaraq təsdiqləməliyik. Ötən gün bir siyahıya nəzər saldım, neyroşəbəbə artıq 40-a yaxın peşə sahibini 40 faizdən 70 faizədək əvəz edə bilər ki, onların da xeylisi yeni

sahələr sayılır. Hətta yaradıcı adamları, məsələn, yazıçı və rəssamları da süni intellekt maliyyə analitikini, yaxud da mühəndis texnoloqu əvəzləyə biləcəyi səviyyədə əvəzləyir. Yeni söhbət 60 faizin üzərindəki bir göstəricidən gedir. Araşdırmalar göstərir ki, süni intellekt, məsələn, xərçəng xəstəliyinin diaqnozunu 95 faiz dəqiqliklə təyin edə bilər. Bu, indinin realığıdır, beş il sonra bu əvəzlənmənin əksər sahələrdə yüz faizə çatacağı və süni intellektin insanı tam əvəzləyəcəyi çoxlu yeni sahələrin meydana çıxacağı proqnozlaşdırılır".

Deputat Ceyhun Məmmədov əvvəlki çıxışlara qoşulduğunu deyərək bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu gün Azərbaycana dünyada etimad və diqqət daha da artmaqdadır: "Prezident İlham Əliyevin BMT-nin ali kürsüsündə etdiyi çıxış, keçirdiyi görüşlər bu fikri bir daha təsdiq edir".

C.Məmmədov payız sessiyasının gündəliyinə Ali təhsil haqqında qanun layihəsinin daxil edilməsini təklif etdi: "Bu gün ali təhsil müəssisələrinin belə bir qanuna ehtiyacı var. Biz təhsil haqqında qanun qəbul etməmişik. Qanun layihəsində ali təhsil sisteminin elektronlaşdırılması, maliyyələşdirilməsi, tədqiqat universitetlərinin ya-

radılması, akademik heyətin hüquq və vəzifələri, ali təhsil muxtariyyəti və digər mühüm vəzifələr əksini tapıb. Bu gün heç bir halda qaydalar qanunu əvəz etmir".

Deputat digər təkliflər də verdi: "Süni intellekt haqqında qanun hazırlanmasını təklif edirəm. Bu yaxınlarda İtaliya belə bir qanun qəbul etdi. Qəbiristanlıqlarla bağlı qanunun qəbul olunmasını təklif edirəm. Getdikcə bu məsələ daha çox problem yaradacaq".

İclasda Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində və "Gömrük tarifi haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarıldı. Layihəyə görə, Bakı Gəmiqayırma Zavodu rüsumlardan azad olunur. Bir sıra deputatlar layihə ilə bağlı fikirlərini səsləndirərək layihəni dəstəklədilər.

Deputat Qüdrət Həsənzadə çıxışı zamanı bunları bildirdi: "Müzakirə olunan məsələ ilə bağlı hörmətli həmkarım Razi Nurullayevdən fərqli olaraq, mən bu dəyişikliyi gözəl hesab etmirəm. Hesab edirəm ki, bu bizim konstitusiyamıza ziddir, həm də ədalət hissinin pozulmasıdır. Konstitusiyaya ona görə ziddir ki, konstitusiyamızın "Mülkiyyət hüququ" adlanan 29-cu maddəsində qeyd olunur ki, mülkiyyətin heç bir növünə üstünlük veril-

mir. Mən əminəm ki, həmin sənaye parkındakı Bakı Gəmiqayırma Zavodu özəl bir şirkət olsaydı, bu güzəştlər nəzərdə tutulmayacaqdı. Bakı Gəmiqayırma Zavodu 20 sentyabr 2013-cü ildən fəaliyyətə başlayıb və vergilərdən azad olub. İndi daha 6 il də onu vergilərdən, gətirdikləri mallara görə gömrük rüsumlarından azad edirik. Vergiləri kim ödəməlidir? Pineçilər və corab satanlar, yeni kiçik sahibkarlar vergiləri ödəməlidir? Axı büdcənin gəlirlər hissəsi artmalıdır ki, biz bir çox sosial xərcləri qarşılaya bilək, bir çox problemləri həll edə bilək. Arayışda da qeyd olunub, təzad da buradadır: Bakı Gəmiqayırma Zavodu Xəzər regionunda ən böyük sənaye müəssisələrindən biri olmaqla Azərbaycan dəniz donanmasının müasirləşdirilməsinə öz münəvər töhfəsini verməkdədir".

Q.Həsənzadə inter-net üzərindən araşdırma apardığını da vurğuladı: "Bu illər ərazində 10-dan artıq yeni gəmi tikilib, 170-dən artıq gəmi təmir olunub. Yəni bu, gəlirlə işləyən bir müəssisədir. Niyə biz bunu vergidən azad etməliyik? Donanmanın yeniləşdirilməsində iştirak edir, əslində donanma da çox təəssüf ki, dövlət mülkiyyəti-dədir. Bunlar əgər gəlirlə işləyə bilmirsə, onda biz bunları

qanununun 64.8-ci maddəsində qeyd olunur ki, "vəzifəli şəxsin öz mülahizələrindən asılı olaraq, fiziki və hüquqi şəxslərə ümumi qaydalardan istisnalar müəyyənləşdirmək imkanı nəzərə tutula bilməz". Yeni konstitusiyaya qanununun da tələbidir. Bilirsiniz ki, konstitusiyaya qanunu həm də konstitusiyanın əsas mətni ilə ziddiyyət təşkil etmirsə, konstitusiyanın tərkib hissəsi sayılır. Ona görə də mən bunun qəti əleyhinəyəm və hesab edirəm ki, biz böyük ədalətsizliyə yol vermiş oluruq ki, kiçik sahibkarlardan, fiziki şəxslərdən vergilər topladığımız halda bu qədər böyük bir dövlət müəssisəsinə vergilərdən yayındırıraq".

Deputat qeyd etdi ki, Milli Məclis hökumət qarşısında məsələ qaldırmalıdır: "Bütün dövlət müəssisələri ödədikləri vergilərin həcmi ilin sonunda açıqlasınlar. Yeni burada aşkarlıq olmalıdır. Ona görə də böyük dövlət müəssisələri xərclərini şişirdirlər və çox az miqdarda vergi ödəyirlər. Belə olduğu halda həm də o məsələ gündəmə gəlir ki, niyə bu dövlət müəssisələri özəlləşdirməyə çıxarılmır? Mən qanun layihəsinin əleyhinə səs verəcəyəm".

Müzakirələrdən sonra qanun layihəsi təsdiqləndi.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Məşavət"

"Qarabağ"ın 6-cı xal üçün 6-cı sınağı

İdman eksperti hesab edir ki, "Köhlən atlar" bunu edə bilsələr, "Kopenhagen" də Bakıdan əliboş yola salınacaq

Bu gün "Qarabağ" klubu Çempionlar Liqasının Liqa mərhələsində ikinci oyununa çıxır. Rəqib Danimarka nəhəngi "Kopenhagen"dir. Tofiq Bəhramov adına Respublika stadionunda baş tutacaq oyun yerli vaxtla 20:45-də başlayacaq.

Qeyd edək ki, oyuna maraq olduqca böyükdür. Bunun da əsas səbəbi heç şübhəsiz ki, Ağdam təmsilçisinin birinci turda sürpriz nəticə əldə edərək, "Benfika"nı səfərdə 2:0 geridən gələrək 2:3 hesabı ilə məğlub etməsidir. Artıq aktivində 3 xalı olan "Köhlən atlar" dünyanın nəhəng klublarını geridə qoyaraq, ilk onluqda qərarlaşıb. Öz meydanından da maksimum nəticə ilə ayrılırsa, 6 xalla daha bir böyük sürpriz imza atacaq. Hesabında 1 xalı olan Danimarka klubu bunun fərqi nədədir və Bakıya ancaq və ancaq qələbə üçün gələcəklər. Həm də xatırladaq ki, "Kopenhagen" kifayət qədər tanış klubdur. "Qarabağ" və "Kopenhagen" beşinci dəfə üz-üzə gələcək. Əvvəlki dörd görüşdə azərbaycanlıların 1 qələbəsi və 3 məğlubiyyəti var.

Son olaraq, Ağdam klubu Danimarka çempionu ilə 7 il öncə Çempionlar Liqasının pley-off mərhələsində qarşılaşmışdı. Bakıdakı oyunda 1-0 hesabı ilə qələbə qazanan "Köhlən atlar" səfərdə 2-1 hesablı məğlubiyyətə baxmayaraq, həmin dövrdə keçərli sayılan səfər qolu ilə tarixində ilk dəfə ən mötəbər turnirin qruplarına vəsiqəni təmin etmişdi. Bün-

tün bu amilləri nəzərə alsaq, "Qarabağ" oyunçuları üzərində ciddi basqının olacağı indidən məlumdur. Çünki meydanı dolduracaq azarkeşlərin yalnız bir istəkləri var - o da qələbə.

UEFA rəsmi saytında "Qarabağ" - "Kopenhagen" oyununa yazı həsr edib. Yazıda qeyd edilir ki, Lissabonda "Benfika" üzərindəki qələbədən sonra "Qarabağ" uğuru davam etdirməyə çalışacaq.

Qarşılaşma Niderlanddan olan FIFA referisi Serdar Gözübüyükə tapşırılıb. Yan xətt hakimləri Ervin Zeynstra ilə Patrik İnya, dördüncü hakim Yannik Van Der Laan olacaq. VAR-da Rob Dyeperin AVAR-da Yerrun Manshot əyləşəcəklər.

Danimarka klubu "Qarabağ"a psixoloji təzyiq etmək üçün 27 il öncəki ilk qarşılaşmadan video paylaşılıb. Həmin vaxt hər iki klub UEFA-nın Kuboklar kuboku adlanan yarışda üz-üzə gəlmiş və skandinavlılar hər iki matçda böyük hesabla qələbə qazanmışdılar - evdə 6:0, səfərdə 4:0.

İdman yazarı Natiq Muxtarlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, "Qarabağ" "Kopenhagen"lə oyuna böyük təzyiq altında çıxacaq: "İlk turda səfərdə "Ben-

fika"ya qalib gəldikdən sonra bütün Avropanın gözü "Qarabağ"a dikilib. Təbii ki, "Kopenhagen"də bu oyuna daha ciddi yanaşır. Ümumiyyətlə, ÇL-də asan oyun və asan rəqib olmur.

Burada hər şeyi detallar həll edir. Ancaq hazırda şərtlər "Kopenhagen"-in xeyrinədir. Onların üzərində heç bir təzyiq yoxdur. Amma "Qarabağ"dan hər kəs yenə də qələbə gözləyir. Bu da ümumilikdə bütün komandanı təzyiq altında saxlayır. "Qarabağ"ın məşqçilər korpusunun üzərinə böyük yük düşəcək, futbolçuları bu təzyiqdən xilas etmək üçün. "Kopenhagen" çox ciddi rəqibdir. Bunu ilk turda - "Bayer"lə oyunda göstərdilər. Üstəlik, onların "Qarabağ"la haqq-hesabları da var. Vaxtilə "Köhlən atlar"a ÇL-in pley-off mərhələsində məğlub olublar.

Oyundan əvvəlki açıqlamalarda çox iddialı görünür, "Kopenhagen"-in futbolçuları. Bəlkə də bu məqam "Qarabağ"ın işinə yarayar. Çünki futbolda rəqibə etinasız yanaşanların aqibəti yaxşı olmur. Amma bu açıqlamalar "Qarabağ"a psixoloji təzyiq kimi də düşünülə bilər. Ola bilsin ki, "Kopenhagen"də hesab edirlər ki, iddialı açıqlamalarla "Qarabağ"ıların "kürkünə birə sala bilərlər".

Amma Qurbanovun futbolçuları belə sınaqlardan dəfələrlə çıxıblar. "Kopen-

hagen"-in Bakıda topa nəzarət edəcəyini düşünürəm. İstəsələr də "Qarabağ"la oyunda buna nail ola bilməzlər. Güman ki, topa nəzarət "Qarabağ"da olacaq. Amma danimarkalıları öldürücü pressingdən yararlanla bilərlər ki, "Qarabağ"ın futbolçuları topla istedikləri kimi rəftar edə bilməsinlər, boş sahə tapmasınlar. Bu oyunda hər iki komandanın maksimum ehtiyatlı oynayaacağı, avantüraya yol verməyəcəyi dəqiqdir. Müdafiədə səhvlər minimum, hücumda bitiricilik maksimum: Qələbənin formulu bu olacaq. Yanukoviçin olmaması "Qarabağ" üçün böyük itkidir, amma onun yoxluğu mütləq kompensasiya edilməlidir. Mərkəzdə rəqibə uduzmaq baha başa gələ bilər. "Qarabağ" kənar təzyiqlərin öhdəsindən gəlməli və meydanı öz oyununu - heç bir təşvişə yol vermədən oynamaqlıdır. "Benfika" ilə oyunda məhz belə sistem uğur gətirdi. "Kopenhagen" daha qapalı oyuna üstünlük verəcək, deməli, rəqibin "avtobus"unu yarmaq üçün ön xətdə olan oyunçular daha yaradıcı olmalı, müxtəlif variantlardan istifadə etməlidirlər.

"Benfika" ilə oyundan sonra yaranan ictimai diqqət - deməli, həm də təzyiq dəfə edilərsə, müdafiədə sayıqlıq, hücumda bitiricilik olsa, onda "Kopenhagen" də Bakıdan əliboş yola salınacaq".

Futbol mütəxəssisi Kənan Məstəliyev hesab edir ki, "Qarabağ" ikinci qələbəyə 12-ci oyunçuların azarkeşlərin dəstəyi ilə çox yaxındır: "Hər iki komanda üçün vacib oyundur, çünki ilk turda qazandıqları uğuru davam etdirmək istəyəcəklər. "Kopenhagen" "Bayer" kimi rəqibdən xal alıb, "Qarabağ" isə möhtəşəm kəmbək ilə nəhəng "Benfika"nı yenib. Təmsilçimizin bu zəfəri nəinki Avropa, ümumiyyətlə, dünya mediasında çox böyük müzakirə

Ayxan Abbasov milliyyə baş məşqçi təyin edilib

AFFA-nın prezidenti Rövşən Nəcəf milli komandamızın baş məşqçisi Ayxan Abbasovla görüşüb.

QOL.az qurumun saytına istinadən xəbər verir ki, görüş zamanı Rövşən Nəcəf mütəxəssisin U-21 komandasında gördüyü işləri, həmçinin A millinin DÇ-2026-nın seçmə mərhələsində Ukrayna yığması ilə (1:1) oyundakı çıxışını yüksək qiymətləndirib.

AFFA prezidenti Ayxan Abbasovla komandamızın qarşıdakı oyunları ətrafında fikir mübadiləsi aparıb. Rövşən Nəcəf milliyyə və baş məşqçiyə AFFA rəhbərliyi tərəfindən dəstəyin bundan sonra da davam etdiriləcəyini bildirib, komandamıza növbəti oyunlarda uğurlar arzulayıb.

Görüşdə AFFA-nın icraçı vitse-prezidenti Sərxan Hacıyev və baş katib Cahangir Fərəcullayev də iştirak ediblər.

Ayxan Abbasov yığmaya təyinatı haqda danışib. AFFA-nın mətbuat xidmətinə açıqlamasında üzərində böyük məsuliyyətin olduğunu deyib: "Azərbaycan milli komandasında işləmək hər bir məşqçi üçün böyük şərəf və məsuliyyətdir. Mənə göstərilən etimada görə AFFA rəhbərliyinə təşəkkürümü bildirirəm. Bu etimadı doğrultmaq üçün əlimdən gələni edəcəyəm. Milli komanda hər birimizin qururudur. İstər bizim, istərsə də futbolçularımızın üzərində böyük məsuliyyət var.

Bir komanda kimi həm meydanda, həm də ondan kənarda ölkəmizi layiqincə təmsil etməyə çalışacağıq. Bir yumruq kimi birləşərək, düzgün yanaşma və komanda ruhu ilə yaxşı nəticələr qazanmaq istəyirik. Azərbaycan azarkeşləri daim millinin yanında olublar. Onların dəstəyi bizim üçün böyük motivasiya mənbəyidir. Qarşıdakı matçlarda layiqli oyun göstərərək, gələcək üçün ümid verməyə çalışacağıq".

Qeyd edək ki, Fernandu Santuş istefaya gəndərildikdən sonra A millimizi DÇ-2026-nın seçmə mərhələsi çərçivəsində Ukrayna ilə son görüşə də Ayxan Abbasov çıxarıb. Bu gün isə AFFA prezidenti Rövşən Nəcəf mütəxəssislə görüşüb.

Yığmamız oktyabrın 10-da Fransa ilə, 13-də isə Ukrayna yığması ilə səfərdə qarşılaşacaq.

rələrə səbəb olub, şok effekti yaradıb. İndi bunun davamını gətirmək lazımdır. Rəqib təbii ki, "Benfika" kimi güclü deyil, amma daha intizamlı və pragmatik futbol oynayan komandadır. Danimarkalılarla 90 dəqiqə diqqətli olmaq lazımdır. Çünki "Kopenhagen" istər müdafiədə, istərsə də hücumda ciddidir, son saniyəyə qədər mübarizə aparır. 4-4-2 sxemi ilə oynayırlar və cinahlardan olan hücumlardan maksimum yararlanmağa çalışırlar. Cərimə meydanına daxil olanda çox böyük təhlükələr yarada bilərlər. Danimarka mətbuatından izlədiyimiz qədər çox istəklidir və bura qələbə üçün gəlirlər. 2017-ci ildə onları ÇL-dən kənardə qoymağımızı unutmayıblar və revans hissi ilə yanırlar. Amma "Qarabağ" da zəif komanda deyil və belə rəqibləri çox görüb.

Hesab edirəm ki, Ağdam klubu bu komandanın öhdəsindən gələ biləcək. Düzdür, itkilərimiz var. Məsələn, Yanukoviç kimi əsas heyət oyunçumuzun zədələnməsi bütün planlarımızı pozur. Amma "Qarabağ"ın ənənəvi, artıq oturmuş 4-2-3-1 sistemi rəqibin 4-4-2 sistemini pozmağa uyğundur. "Köhlən atlar" öz klassik futbolu olan top gəzdirmə oyununu tətbiq edəcəyi halda rəqibin müdafiəsində boşluqlar yarana-caq və bu boşluqlardan istifadə edəcək. Bu rəqibi məğlub edə, xal və ya xallar ala bilərik. Doğma divarlar arasında, böyük maraq göstərən azarkeşlərimizin də dəstəyi ilə "Qarabağ"ın Çempionlar Liqasında ardıcıl ikinci qələbəsinə qazanacağını gözləyirəm".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Banqladeşdən daha çox işçi cəlb etməyə çağırılıb. Minval.az "New Age" nəşrinə istinadən verdiyi məlumata görə, bu çağırışı Banqladeşin əmək və məşğulluq üzrə müşaviri Səxavat Hossain Bakıda Azərbaycanın əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Anar Əliyevlə ikitərəfli görüşü zamanı səsləndirib.

Görüş zamanı Banqladeş işçilərinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi, əməyin mühafizəsi, viza prosedurları və digər güzəştlərlə bağlı məsələ-

Banqladeşlilər Azərbaycandan iş istəyirlər

Sahib Məmmədov:

"Azərbaycan əməkçi miqrantları qəbul edən ölkə deyil, amma..."

lər müzakirə olunub. Müşavir Azərbaycanda banqladeşli işçilərin hüquqlarını və sosial təminatlarını təmin etmək üçün texniki əməkdaşlığın genişləndirilməsinin zəruriliyini vurğulayıb. Hossain Azərbaycan nazirini Banqladeşdən daha çox ixtisaslı mütəxəssislər cəlb etməyə çağıraraq və Banqladeşdə xüsusi iqtisadi zonalarda əmək və investisiya sahəsində texniki əməkdaşlığın genişləndirilməsinin vacibliyini qeyd edib.

Dövlət Miqrasiya Xidməti yanında İctimai Komitənin üzvü Kəmalə Məmmədovanın Minval.az-a açıqlamasında bildirdiyinə görə, əcnəbilər əmək miqrasiyası qanunvericiliyinə əməl etdikləri təqdirdə Azərbaycanda iş tapa bilirlər: "Bizim qanunvericilik bazamız və əcnəbilər üçün əsas tələblər var, yəni iş icazəsi və fərdi iş icazəsinin məcburidir. Əgər şirkət mütəxəssis dəvət edərsə, o, Əmək Nazirliyinə müraciət etməlidir. İnsanların müvafiq sənədləri, diplomları, hökumətimiz tərəfindən hər il ayrılan müvafiq kvotaya uyğun olmalıdır. Prinsipcə, əmək icazəsi illik kvota çərçivəsində təsdiq edilir". Onun sözlərinə görə, kvota daxili əmək bazarındakı vəziyyətə əsasən müəyyən edilir. Yerli vətəndaşlar tərəfindən tutula bilməyən vakant yerlərin mövcudluğu və xarici mütəxəssislərə olan ehtiyac araşdırılaraq müvafiq təhlil aparılır. "Azərbaycanın siyasətində vətəndaşların işlə təmin olun-

ması prioritet təşkil edir, yeni ilk növbədə onlar işə götürülməlidir, ardınca əcnəbilər. Lakin Azərbaycanda müəyyən sahə üzrə mütəxəssislər yoxdursa, o zaman əcnəbi vətəndaşlardan istifadə oluna bilər", - deyər İctimai Şuranın nümayəndəsi izah edib.

Əcnəbilər üçün işçi qüvvəsi kvotası ilin sonuna bir ay qalmış elan edilir. Xarici vətəndaşların müəyyən kateqoriyaları iş icazəsi tələblərindən azaddır. Məsələn, bunlara IT mütəxəssisləri və ya Azərbaycanda sənaye parklarında rezident olan şirkətlərin əməkdaşları daxildir. Böyük dövlətlərarası layihələrin professorları və iştirakçıları da iş icazəsi tələblərindən azaddırlar.

Lakin iş icazələrinin alınmasına gəlincə, hazırda Azərbaycanın bu sahədə kifayət qədər daxili imkanları var. Niyə banqladeşlilər bizdən bu cür xahiş edirlər, onların fəhlələri bir yana, mütəxəssislərinə ehtiyac varmı?

Qeyd etmək yerinə düşər ki, Azərbaycanda əmək bazarında son illərdə xarici ölkə vətəndaşlarının iştirakı artmaqdadır. Xüsusilə tikinti, sənaye, xidmət və informasiya texnologiyaları sahələrində bu artım daha çox hiss olunur. Xarici vətəndaşların ölkəyə iş məqsədilə gəlməsi üçün onlar müvafiq dövlət orqanlarından iş icazəsi almalıdırlar. Rəsmi statistikaya görə, hər il minlərlə əcnəbi bu icazəni alaraq Azərbaycanda fəaliyyət göstərir. Ən çox iş icazəsi alan xarici vətəndaşlar əsasən Türkiyə, Rusiya, Hindistan, Çin, Pakistan, Türkmənistan və Filippin kimi ölkələrdən gəlirlər. Bu ölkələrin vətəndaşları müxtəlif sahələrdə - xüsusilə tikinti, mühəndislik, xidmət və texnologiya sektorlarında işləyirlər. Türkiyə vətəndaşları isə həm say, həm də iştirak sahələrinin genişliyi baxımından birinci yerdədir. Rəsmi məlumatlarda qeyd edilir ki, Azərbaycanın iqtisadi inkişafı və xarici investisiyaların artması ilə bağlı olaraq, beynəlxalq şirkətlərin fəaliyyət dairəsi də genişlənib. Bu da öz növbəsində xaricdən mütəxəssis gətirilməsinə ehtiyac yaradır. Xüsusilə texniki bilik və təcrübə tələb edən sahələrdə xarici mütəxəssislərə üstünlük verilir. Bununla yanaşı, ölkəyə gələn əcnəbilərin yalnız rəsmi yollarla çalışması və qanunvericiliyə uyğun şəkildə qeydiyyatdan keçməsi vacibdir. Dövlət Miqrasiya Xidməti və digər aidiyyəti qurumlar bu sahədə nəzarəti gücləndirib. Ümumilikdə, Azərbaycanda əmək bazarı tədricən beynəlxalqlaşır və xarici işçi qüvvəsi bu prosesin bir hissəsinə çevrilir. Bu tendensiya əmək bazarının dinamikliyini artırmaqla yanaşı, yerli və beynəlxalq təcrübənin paylaşılmasına da şərait yaradır.

Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası İcraiyyə Komitəsinin sədri Sahib Məmmədov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Əslində Azərbaycan əməkçi miqrantları qəbul edən ölkə deyil. Bizdə işçi qüvvəsi çoxdur. Özümüzün iş yerlərimiz onların işlə təmin olunmasına kifayət etmir. Bizdə tələb təklifi üstələyir. Ona görə də Azərbaycan daha çox əmək miqrantları əksinə başqa ölkələrə üz tutur. Ənənəvi olaraq sovet dövründə də beləydi. Yaxın illərə qədər doğuşun yüksək səviyyəsi müşahidə olunub. Əmək bazarına daxil olanların sayı onu tərk edənlərdən çoxdur. Ona görə də bizdə işsizlik göstəriciləri həmişə yüksək olur. Bu, demoqrafik göstəricilərlə bağlıdır. Amma belə götürəndə Azərbaycanın əmək bazarında bir sıra problemlər var. Problemlərin biri odur ki, işçi qüvvəsi, məhsuldar qüvvələr qeyri-bərabər paylanıb. İşçi qüvvəsinin çoxu Bakı, Abşeron, Sumqayıt aqlomerasiyasında yerləşib. Regionlarda iş yerləri də azdır, işçi qüvvəsi də azdır. Amma bəzən regionlarda mütəxəssisə ehtiyac olanda onu tapmaq da mümkün olmur. Eyni zamanda bizdə ixtisaslı fəhlə peşələri, bir sıra mühəndis peşələrinə ehtiyac var. Bizim təhsil sistemi bu kadrları hazırlaya bilmir. Ona görə də bir qayda olaraq böyük, mürəkkəb tikintilərə xaricdən ixtisaslı fəhlələr gətirilir. O cümlədən mühəndis həyəti də bütün sahələrdə çatışmır. Kənd təsərrüfatı sahəsində zootexniklər, aqronomlar çatışmır. İndi IT sahəsində vəziyyət yaxşı deyil, mütəxəssislərimiz azdır. Süni intellekt texnologiyasının tətbiqi

ilə bağlı mütəxəssislərə ehtiyac olacaq. Dövlət proqramı qəbul olunub, kadr çatışmır. Amma bizim əmək bazarında ehtiyatlarımız kifayət qədər çoxdur. Kənardan gələn işçilərə ehtiyac olur".

Azərbaycanın bu ölkədə səfirliyi açılacaq

Azərbaycan Respublikasının Bəhreyn Krallığında səfirliyi təsis ediləcək. Bununla bağlı məsələ Milli Məclisin son plenar iclasında müzakirə edilib.

Deputatlar "Azərbaycan Respublikasının Bəhreyn Krallığında (Manama Şəhərində) Səfirliyinin təsis edilməsi haqqında" qanun layihəsinin qəbul edilməsinin iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafına mühüm töhfə verəcəyini diqqətə çatdırıb. Müzakirələrdən sonra sənəd səsverməyə qoyularaq qəbul edilib.

Ədliyyə Nazirliyində süni intellekt əsaslı xidmət

Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən islahatlar çərçivəsində proseslərin optimallaşdırılması və rəqəmsallaşdırılması istiqamətində növbəti addım kimi daşınmaz əmlakın bazar dəyərini müəyyən etməyə imkan verən süni intellekt dəstəklili yeni əmlak qiymətləndirmə xidməti istifadəyə verilib.

Moderator.az xəbər verir ki, bu rəqəmsal xidmət daşınmaz əmlakın alqı-satqısı zamanı həm vətəndaşların, həm də notariusların istifadəsi üçün nəzərdə tutulub. Belə ki, yeni xidmət vasitəsilə alqı-satqı zamanı istər vətəndaşlar, istərsə də notariuslar mənzil, torpaq sahəsi, yaşayış və qeyri-yasayış kateqoriyaları üzrə daşınmaz əmlakın təxmini bazar qiymətini hesablaya biləcəklər.

Əmlakın əsas xüsusiyyətlərinin daxil edilməsi əsasında sistem qiymətləndirmə aparır və daim yenilənən real bazar qiymətlərinə yaxın nəticə hesablayır. Bu isə vətəndaşlara və notariuslara vaxt itirmədən daşınmaz əmlakın cari vəziyyətinə uyğun ehtimal olunan qiymət ilə tanış olmağa şərait yaradır.

İstifadə olunan məlumatlar ilk növbədə Elektron Notariat İnformasiya Sistemində əsaslanır və əvvəlki illərdə həyata keçirilmiş əmlak alqı-satqısı əməliyyatlarını əhatə edir. Həmçinin gündəlik yenilənən bazar qiymətləri nəzərə alınmaqla, daşınmaz əmlak alqı-satqısı bazarından və açıq mənbələrdə dərc olunan elanlardan əldə edilmiş məlumatlar emal olunaraq süni intellekt modelləri vasitəsilə nəticələrə inteqrasiya edilir. Sonda istifadəçiyə əmlakın ehtimal olunan qiyməti barədə məlumat verilir.

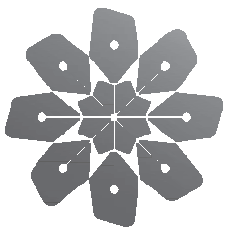
Xidmətdən yararlanmaq üçün www.notariat.az ünvanına daxil olaraq "Əmlak qiymətləndirilməsi" səhifəsinə keçid etmək kifayətdir.

Yeni xidmətin istifadəyə verilməsi daşınmaz əmlak bazarında şəffaflığın artırılmasına, əmlak alqı-satqısı proseslərinin daha əlçatan və rahat şəkildə həyata keçirilməsinə, həmçinin müasir rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi vasitəsilə ölkədə innovativ həllərin inkişafına mühüm töhfə verəcək.

Ekspert qeyd edir ki, Banqladeş əhalisinin sayı kifayət qədər böyük və kasıb ölkədir. Həyat səviyyəsi çox aşağı səviyyədədir. Ona görə də bütün dünyada onlar işçi ixracı ilə məşğuldur: "Azərbaycan elə də böyük bazar deyil. Azərbaycanda iş icazəsinin alınması qanunvericiliklə mürəkkəb bir prosedurdur. Ona görə də biz əmək bazarına çox da işçi qəbul etmirik. Amma indi Banqladeşdən olanlar orada üstünlük təşkil edərsə, bunun bir səbəbi də odur ki, banqladeşlilər daha çox başqa ölkələrdə iş axtarırlar, nəinki digərləri. Əvvəllər, Çin, Hindis-

tan ola bilərdi, indi Banqladeş onları üstələyib. Məsələn, ərəb ölkələrində əksər işçi həmin ölkələrdən, yaxud Filippindən gələnlər olur. Nazir Bakıda olarkən bu məsələyə toxunubsa, buna da təbii baxmaq lazımdır. Banqladeş hökuməti öz əhalisinin işə olan tələbatını ödəyə bilmir və onlar maraqlıdır ki, bu işçi qrupunu ixrac etsinlər. Bu baxımdan hansı ölkələr getsələr bu məsələni qoyurlar. Mən şəxsən bilmirəm, əmək bazarında Banqladeşdən gələn işçilər hansı işləri yerinə yetirirlər. Bizim qanunvericiliyə görə, biz ixtisasız işçilərə iş icazəsi vermirik. Yalnız onun ixtisası olmalıdır. İxtisaslı fəhlə olmalıdır, ya diplomu, təhsili olan mütəxəssislər olmalıdır. Yəqin ki, gələnlər IT sahəsində mütəxəssislərdir".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması

Son zamanlar təhsil mütəxəssisləri və pedaqoqlar arasında ən çox müzakirə olunan məsələlərdən biri məktəblərdə dərslərin müddəti və tənəffüslərin vaxtıdır. Xüsusilə ibtidai siniflərdə dərslərin 45 dəqiqə yox, 30-35 dəqiqə olması, eyni zamanda tənəffüslərin 5 dəqiqə əvəzinə 10-15 dəqiqə müəyyənləşdirilməsi təklif olunur. Bu, sadəcə, nəzəri fikir deyil, həm də elmi araşdırmalarla təsdiqlənmiş bir zərurətdir.

Psixoloqların və pedaqoqların apardıqları tədqiqatlara görə, ibtidai sinif yaş qrupunda şagirdlərin diqqəti aktiv şəkildə cəmi 20-25 dəqiqə toplanmış olur. Daha uzun müddət davam edən dərslər isə şagirdlərdə yorğunluq, diqqət dağınıqlığı və öyrənmə həvəsinin azalmasına gətirib çıxarır. Hazırkı 45 dəqiqəlik dərslər sistemi şagirdlərdən maksimum deyil, əksinə, minimum nəticə alır.

Mütəxəssislərin fikrincə, uşaqların uzun müddət parta arxasında hərəkətsiz oturması onların yalnız psixoloji durumuna deyil, həm də fiziki sağlamlığına mənfi təsir göstərir. Bu isə gələcəkdə həm təhsil nəticələrinə, həm də ümumi həyat keyfiyyətinə zərər verə bilər.

Bu sahədə inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, dərslərin müddətinin qısaltılması və tənəffüslərin artırılması

təhsilin keyfiyyətinə mənfi deyil, əksinə, müsbət təsir göstərir.

Finlandiya təhsil sistemi artıq uzun illərdir dünya üzrə ən uğurlu sistemlərdən biri kimi qəbul olunur. Burada dərslərin müddəti 30-35 dəqiqədir. Hər dərstdən sonra uşaqlara 15 dəqiqəlik fasilə verilir. Günlük dərslər isə cəmi 3-4-dür. Burada əsas prinsip belədir: "Çox öyrətmək yox, yaxşı öyrətmək."

Yaponiyada gündəlik dərslər sayı 4-5 olmaqla yanaşı, dərslər arasında 10-15 dəqiqəlik fasilələr mövcuddur. Məktəblərdə uşaqlar yalnız akademik bilik almır, həm də sosial və emosional bacarıqlarını inkişaf etdirirlər. Şagirdlər məktəbin təmizliyində iştirak edir, bu da onlarda həm əmək verdişlərini, həm də sosial məsuliyyət hissini gücləndirir.

Elm, təhsil

ÜSAVAT
N 176 (8786) 1 oktyabr 2025

45 dəqiqəlik sistem köhnəlib? Təhsil mütəxəssislərindən yeni təklif

müsbət təsir göstərir. Belə fasilələr şagirdlərin həm diqqətini, həm də intizamını artırır, onların aktivliyini dəstəkləyir.

Azərbaycanda da dərslərin 40 dəqiqə, tənəffüslərin isə 10 dəqiqə müəyyən olunması müsbət nəticələr verə bilər. Bu, həm şagirdlərin daha çox fokuslana bilməsinə, həm sağlam sinif mühitinin formalaşmasına, həm də ümumi öyrənmə keyfiyyətinin yüksəlməsinə səbəb ola bilər.

Təhsil mütəxəssisi Elşən Qafarov da qeyd edib ki, istənilən halda tənəffüzlər 10 dəqiqə olmalıdır:

"Amma ora eyni zamanda şagird sıxlığı əlavə olunmalıdır. Bu gün qanunvericiliyə görə bir sinif yerləşdiyi regiona görə 28-48kv.metrlik otaqlarda 20-24 şagird üçün nəzərdə tutulur. Bir şagirdə bir sinifdə 2-2,5kv metr düşməlidir ki o sağlam şəraitdə oxuya bilsun. Biz şagird sıxlığı məsələsini həll etmədən bu təklifin heç bir faydası olmayacaq. Bir sinifdə 30-45 şagirdin olması, məktəblərin 2 hətta 3 növbədə çalışması fonunda problemi həll etmək mümkünsüzdür".

İsveçdə təhsilin əsas məqsədi stressiz və yaradıcı mühitin qurulmasıdır. Burada rəqabət minimuma endirilir, uşaqlar dərstdən sonra oyun və istirahət zonalarında dincəli, bu isə onların kreativ düşüncə və özünüifadə bacarıqlarını inkişaf etdirir.

Bu ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, dərslərin müddətinin azaldılması və tənəffüslərin artırılması uşaqların akademik nəticələrinə mənfi təsir etmir, əksinə, onların intellektual və emosional inkişafını sürətləndirir.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, Azərbaycan təhsil sisteminə də bu istiqamətdə islahatların aparılması, yeni pilot layihələrin, proqramların həyata keçirilməsi vacibdir.

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan **təhsil mütəxəssisi Kamran Əsədov** qeyd edib ki, dərslərin 40 dəqiqə, tənəffüslərin isə 10 dəqiqə müəyyən edilməsi həm şagirdlərin psixoloji durumuna, həm də ümumi öyrənmə keyfiyyətinə müsbət təsir göstərə bilər: "Uzunmüddətli tədqiqatlar göstərir ki, şa-

girdlərin diqqət müddəti dərslərin prosesində müəyyən həddən sonra zəifləməyə başlayır. Məsələn, 45 dəqiqəlik ənənəvi dərslərin müddətində ilk 20-25 dəqiqədə yüksək diqqət müşahidə olunur, lakin sonrakı mərhələlərdə yorğunluq və zehni dağınıqlıq qəbul olmur. Bu isə həm müəllimlərin izah prosesini, həm də şagirdlərin dərsləri qavrama səviyyəsini zəiflədir.

Qısa, amma müntəzəm fiziki fasilələr yalnız öyrənmə prosesinə deyil, həm də sinifdəki psixoloji mühitə

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Gürcüstan azərbaycanlılara qarşı nə üçün ayrı-seçkilik etdi?

"Azərbaycan heç bir ölkənin, o cümlədən Gürcüstanın daxili işlərinə qarışmadığı üçün..."

Xəbər verildiyi kimi, oktyabrın 4-də Gürcüstanda bələdiyyə seçkiləri keçiriləcək. Bu seçkilər Azərbaycan tərəfindən də yaxından izlənilir. Buna ən çox səbəb də yerli idarə orqanlarına soydaşlarımız arasından namizədlərin olmasıdır.

Amma qonşu ölkədəki seçki ətrafında Azərbaycan tərəfinin heç bir etirazına, həm də təəssüfünə səbəb olan bəzi məqamlar da yaranıb. Belə

ki, ən çox da hakim "Gürcü Arzusu"nın namizədlər siyahısında soydaşlarımıza qarşı açıq aşkar ayrı-seçkilik edilib. Bunu yayılan siyahılarda açıq

görmək mümkündür. Halbuki Gürcüstanda saylarına görə gürcülərdən sonra azərbaycanlılardır. Əvəzində gürcü iqtidarı ermənilər qarşısında "yaşıl işıq" yandırır. Məsələn, 10 nəfərlik siyahı varsa, azı 7-8 nəfəri ermənidir. Halbuki Azərbaycan tərəfi daim Gürcüstana ən müxtəlif sahələr

üzrə dəstək verib. Görünən odur ki, "sağ ol" demə üsulları belədir...

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu cür neqativ hallar olsa, qonşu ölkədə ən müxtəlif postlarda soydaşlarımızın təmsil olunduğunu önə çəkdi: "Azərbaycanlılar Gürcüstanda gürcülərdən sonra əsas etnik qrupdur. Onlar əsasən Kvemo-Kartli regionunda yaşayaraq, buradakı əhəlinin təqribən 42%-ni təşkil edirlər. Burada azərbaycanlıların yaşadığı və etnik azlıq adlandırılmıyacaq dərəcədə çox olduğu əsas rayonlar Marneuli (əhəlinin 84%-i), Bolnisi (63%), Dmanisi (65%), Qardabanidir (43%). Bu rayonlar coğrafi olaraq Azərbaycanın tarixi Borçalı mahalının ərazisi ilə üst-üstə düşür. Həmçinin Azərbaycandakı etnik azlıqlar arasında gürcülər də var. Azərbay-

can və Gürcüstan 1991-ci ilədək eyni tarixi-siyasi proseslərin içindən keçdikləri üçün müstəqilliklərini qazandıqdan sonra yeni beynəlxalq münasibətlər arenasında bir-birinin daxili işlərinə qarışmamağı mehriban qonşuluq münasibətlərini qorumaq və inkişaf etdirmək üçün əsas siyasət formulu olaraq müəyyən ediblər. Azərbaycan heç bir ölkənin, o cümlədən Gürcüstanın daxili işlərinə qarışmadığı üçün Gürcüstan azərbaycanlıları ilə bağlı yaşanan hadisələrə heç zaman birbaşa müdaxilə etməyib. Nə 1990-cı illərin əvvəlində Qamsaxurdiyanın hakimiyyəti dövründə Gürcüstanda vətəndaş müharibəsi zamanı azərbaycanlılara qarşı etnik diskriminativ hərəkətlər olanda, nə də sonrakı dövrdə belə bir hal yaşanmayıb. Bununla yanaşı, sonrakı dövrlərdə Gürcüstanda etnik müxtəlifliyin qorunması və siyasi təmsilinə daha geniş imkan yaradılıb. Hazırda Savalan Mirzoev, Zaur Darğalı, Abdulla İsmailov kimi deputatların, Azərbaycan əsilli bələdiyyə sədrlərinin adını çəkmək olar. Marneuli meri indiyədək etnik azərbaycanlı olub. Hakim partiyadan Marneuli meriliyinə hazırkı namizəd də azərbaycanlı Daur İsmayilovdur. Düzdür ki, daha kiçik

administrativ ərazi vahidləri olaraq bələdiyyələrə 4 oktyabr ümumi seçkiləri üçün hakim partiyasının namizədləri arasında erməni və gürcülər çoxluq təşkil edir, lakin namizədlər arasında azərbaycanlılar da var. Marneulidə "Azərbaycan Evi" fəaliyyət göstərir. Savalan Mirzəyev Gürcüstan baş nazirinin müşaviridir. Gürcüstanın baş naziri və prezidenti ilk rəsmi səfərlərini Azərbaycanla ediblər. İki ölkə arasında nəqliyyat-tranzit, enerji və s. sahələrdə çox şaxəli əlaqələr inkişaf etdirilərək strateji səviyyəyə çatdırılıb. Gürcüstanda azərbaycanlılara qarşı diskriminasiya deyil də, etnik azlıqların resurs çatışmazlıqları ola bilər. Həmçinin onlar aktiv siyasətə daha çox qatılaraq fəaliyyətlərini qarşılıqlı münasibətlərin inkişafına həsr edə bilərlər. Bunun üçün Azərbaycanından etnik azərbaycanlılara daha çox dəstək göstərilə bilər. Bu dəstək hazırda Qərbin dəstəklədiyi "Salam" platforması çərçivəsində həyata keçirilir və etnik azlıqlarla dövlət arasında siyasi boşluğu kritik həddə çatdırmağa yönəlib. Lakin Azərbaycanın dövlət xətti ilə dəstək olarsa, bu, iki-tərəfli münasibətlərə daha faydalı olar".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 176 (8786) 1 oktyabr 2025

Botoksdan sonra görmə və nitq pozuntusu riski artır

Son illərdə estetik prosedurlar arasında geniş istifadə olunan botoks inyeksiyaları ilə bağlı yeni narahatlıqlar ortaya çıxıb. Mütəxəssislər botulinum toksininin sinir sistemində mənfi təsirlər göstərə biləcəyini bildirirlər. Araşdırmalara əsasən, yüksək dozada və ya qeyri-peşəkar şəkildə vurulan botoks sinir impulslarının ötürülməsini ləngidə və ya bloklaya bilər. Bu isə bəzi hallarda əzələ zəifliyi, görmə problemləri, nitq və udğunma çətinliyi kimi nevroloji əlamətlərlə müşahidə oluna bilər.

Nevroloqlar qeyd edirlər ki, botoks əslində sinir-əzələ əlaqəsini müvəqqəti dayandıraraq əzələlərin hərəkətini məhdudlaşdırır.

"Lakin bu müdaxilə bəzən orqanizmin başqa hissələrində də təsir göstərə və gözənilməz nəticələrə səbəb ola bilər. Xüsusilə botoks toksini sinir uclarından mərkəzi sinir sisteminə keçərsə, ciddi fəsadlar yarana bilər".

Qeyd edək ki, hazırda dünya üzrə bir sıra ölkələrdə botoksun yan təsirləri ilə bağlı məhkəmə işləri aparılır. ABŞ Qida və Dərman Administrasiyası da bu məsələyə diqqət ayıraraq, botoks məhsulları üzərində xəbərdarlıq etikətlərinin olmasını tövsiyə edib.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, botoks prosedurlarını yalnız sertifikatlı və təcrübəli həkimlər həyata keçirməlidir. Həmçinin pasiyentlər inyeksiyadan öncə öz tibbi keçmişlərini və sinir sistemi ilə bağlı hər hansı problemi həkimə bildirməlidirlər.

Üç dəqiqəyə sınıqları sağaldan gel hazırlanıb

Çinli alimlər tibbdə inqilabi yeniliyə imza atıb. Bu yenilik Çinin Çiecyan (Zhejiang) vilayətindən olan elmi araşdırma qrupu tərəfindən təqdim edilib. Onlar cəmi 3 dəqiqə ərzində sınıqları sağalda bilən xüsusi gel hazırlayıb. Bu gel, sümük toxumasını möhkəm bir şəkildə birləşdirən və bərpa prosesini sürətləndirən yüksək effektivliyə malik bioloji yapışdırıcıdır.

Yeni hazırlanmış bu gel yüksək yapışma qabiliyyəti ilə həm biouyğunluq, həm də baxımından əvvəlki texnologiyalardan fərqlənir.

Qadınlar bu məsələdə özlərinə söz keçirə bilmirlər - alimlər təsdiqlədi

Qadınlarda zərərli qidalardan asılılıq kişilərə nisbətən daha çox yayılıb. ABŞ-nin Miçiqan Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, qadınlar kişilərdən daha çox ultraşlənmiş qidalardan (tərkibində çoxlu şəkər, duz, yağ və süni qatqılar olan, fabrikdə hazırlanmış hazır yemək və içkilər) asılı vəziyyətə düşür. Araşdırmanın nəticələri "Addiction" jurnalında dərc olunub. Tədqiqata görə, 50-64 yaş arası qadınların 21 faizi, kişilərin isə 10 faizi bu asılılığa uyğundur. 65 yaşdan yuxarı yaş qrupunda isə göstəricilər xeyli aşağıdır, yəni, qadınlarda 12 faiz, kişilərdə 4 faiz.

Elm adamlarının qənaətinə görə, ən təhlükəli məhsullar şirniyyat, fastfud, qazlı içkilər və hazır yeməklərdir. Onların tərkibindəki əlavə yağ, şəkər, duz və dadvericilər asılılıq yaradan davranışları gücləndirir.

Mütəxəssislər xüsusi metodika əsasında apardıqları qiymətləndirmədə qadınların daha çox təsirlənməsini 1980-ci illərdə geniş yayılmış aqressiv reklam kampaniyaları ilə əlaqələndiriblər. Həmin vaxt azyağlı peçenyə və "pəhriz" yeməkləri sağlam qida kimi təqdim edilsə də, əslində zərərli qida verişlərinin formalaşmasına səbəb olub.

giyalardan fərqlənir. Tətbiq edildikdən sonra cəmi 3 dəqiqə ərzində sümük səthlərini birləşdirir və möhkəm bərpa təmin edir. Bu yenilik travmatologiya və ortopediya sahəsində əməliyyatların daha az invaziv və daha sürətli olmasına imkan verəcək.

Hazırda gəlin klinik sınaqları davam etdirilir və gələcəkdə onun geniş tibbi istifadəyə verilməsi gözlənilir.

Xatırladaq ki, ötən həftə cənubi koreyalı və amerikalı alimlər unikal tibbi cihaz hazırlayıblar - əməliyyat zamanı birbaşa zədə yerində sümük greftlərini 3D çap etməyə qadir olan dəyişdirilmiş "yapışqan tapança". Hər iki kəşf travmatologiya sahəsində çox böyük irəliləyiş sayılır.

Kanadada turistlər nadir hadisənin şahidi oldular: ağ və qara ayının döyüşü

İslandiyalı turistlər Kanadada ağ və qara ayılar arasında real döyüşün şahidi olublar. Bu barədə CBC telekanalına istinadla xəbər verib. Bununla bağlı yayılan kadrlardan görünür ki, ağ ayı və balası süitinin cəsədi ilə qidalanırlar. Gözlənilmədən meydana çıxan qara ayı vəziyyəti tamamilə dəyişir. Dərhal ağ ayı ilə qara ayı arasında şiddətli qarşıdurma baş verir. Nəticədə, qara ayı geri çəkilməyə məcbur olur.

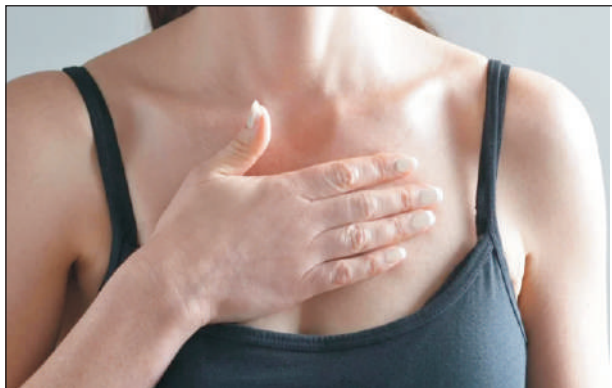
Turistlərdən birinin sözlərinə görə, evvəllər təbiətdə ağ və qara ayıların qarşılaşması haqqında əfsanələr eşitsə də, bu vaxta qədər heç bir dəlil mövcud olmayıb.

İndi bir çox insanlar belə görüşün fotolarının heqiqiliyinə şübhə edirlər və bunların süni intellekt vasitəsilə yaradıldığını düşünür.

Bunları bilirsinizmi?

- * Göy qurşağı yerdən yarımdairə, təyyarədən isə daire şəklində görünür.
- * Dünyada işıqdan sürətli heç nə yoxdur. Onun sürəti saniyədə 300000 km-dir.
- * Hava olmadığına görə Ayda səs yayılır.
- * Enerji yunancadan tərcümədə iş, fəaliyyət deməkdir.
- * İmperator pinqvinləri suda 265 m dərinliyə baş vura bilirlər.
- * İran xalqına məxsus Çehil Tultı kitabı "1001 gecə" nağılları əsasında qələmə alınmış və 40 nağıl daxil edilmişdir.
- * Cins parçadan ilk dəfə gəmi yelkəni hazırlanıb.
- * Malta ölkəsində həftə günlərinin adları ərəb, ayların adları isə İtaliya dillərindən alınma sözlərlə ifadə olunur.
- * Dünyada ən böyük arxipelaq İndoneziyadır.
- * İlk məktəb zəngini şüşədən Pifaqor hazırlamışdır.
- * E.ə. II əsrdə Misir fironu İran şahlarından II Kambiz elan edilmişdir.
- * "Mədəni" sözü Mədinə sözündən götürülərək "şəhərli" deməkdir.
- * Kalka kağızının hazırlanmasında yarımfabrikat kimi batist parçasından istifadə edilir.
- * Kirpi ilin 236 gününü yatır.
- * Qərənfil və qızılgülü eyni güldənə qoyduqda ətiləri itir.
- * Fotoaparat yeni yarandığı vaxtda şəkil çəkdiren onun qarşısında 20 dəq. dayanmalı olurdular.
- * Yunan və gürcü əlifbasında böyük hərflər yoxdur.
- * İlk üstüörtülü hovuz 1742-ci ildə Londonda inşa edilib.
- * Fildə 35, itdə 39, quşlarda 42 rəqəmi bədən temperaturudur.
- * İlk eskalator 1911-ci ildə Londonda açılmışdır.

20-30 yaş arası şəxslərdə ürək xəstəliyinin 5 əsas əlaməti

Bir vaxtlar yalnız yaşlılarda rast gəlinən ürək xəstəlikləri artıq 20-30 yaş arası gənclər üçün də ciddi təhlükəyə çevrilib. Dünya Səhiyyə Təşkilatının (DST) məlumatlarına görə, ürək-damar xəstəlikləri dünyada ölümün əsas səbəbi olaraq qalır. Həkimlər bildirirlər ki, xəstəliyin ilkin əlamətlərinin vaxtında müəyyən edilməsi həm təcili tibbi müdaxilə, həm də həyat tərzinin dəyişdirilməsi sayəsində xəstəliyin qarşısını ala bilər.

Gənclərdə ürək xəstəliyi riskini artıran amillər:

- Qeyri-sağlam qidalanma
- Hərəkətsiz həyat tərz
- Siqaret istifadəsi
- Yüksək stres.
- Bütün bunlara baxmayaraq, bədən çox vaxt yaxınlaşan problemlər barədə xəbərdarlıq siqnalları verir.

Sinə ağrısı

Gənc insanlarda ürək problemlərinin ən əsas əlaməti sinə ağrısıdır. Bu ağrı çox vaxt "sinədə fil oturmamış kimi" sıxıcı, təzyiqedicə və ya yandırıcı formada hiss olunur. Ağrı boyun, çənə, çiyin, sol qol, bel və ya mədəyə yayıla bilər. Əgər bu ağrı təkrar-təkrar baş verirsə və ya bir neçə dəqiqədən çox davam edirsə, dərhal həkimə müraciət etmək lazımdır. Bu simptomları görməməzlikdən gəlmək infarkt və digər ciddi nəticələrə səbəb ola bilər.

Xroniki yorğunluq

Yaxşı yatdıqdan sonra belə özünü tamamilə yorğun hiss edirsinizsə, bu da ürək problemlərinin əlaməti ola bilər. Gəzinti və ya pillədən qalxmaq kimi sadə fəaliyyətlər zamanı yaranan səbəbsiz yorğunluq və nəfəs darlığı ürəyin bədənə ehtiyac duyduğu qədər qan pompalaya bilməməsindən qaynaqlanır. Bu hal davamlı olarsa, tibbi müayinə vacibdir.

Anormal ürək döyüntüsü

Bəzi gənclər döyüntülərini "ürəyin düşməsi" və ya "çırpınma" kimi təsvir edir. Vaxtaşırı döyüntü pozuntuları problem yaratmaya bilər, amma başgicəllənmə və sinə ağrısı ilə müşayiət olunan sürətli döyüntü aritmiya və ya başqa ürək xəstəliklərinin xəbərcisi ola bilər. Bu halda kardioloqa müraciət etmək vacibdir.

Başgicəllənmə və ya huşun itməsi

Ürək ritm pozuntuları və ya struktur problemlər beyin qan dövranını azalda bilər, bu da qəfil başgicəllənmə və bayılmalara səbəb olur. Bu hallar ciddi sağlamlıq probleminə işarə edə bilər və təxirəsalınmaz tibbi yardım tələb edir. Səbəblər arasında aritmiya və aşağı qan təzyiqi ola bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500